

KLASSE

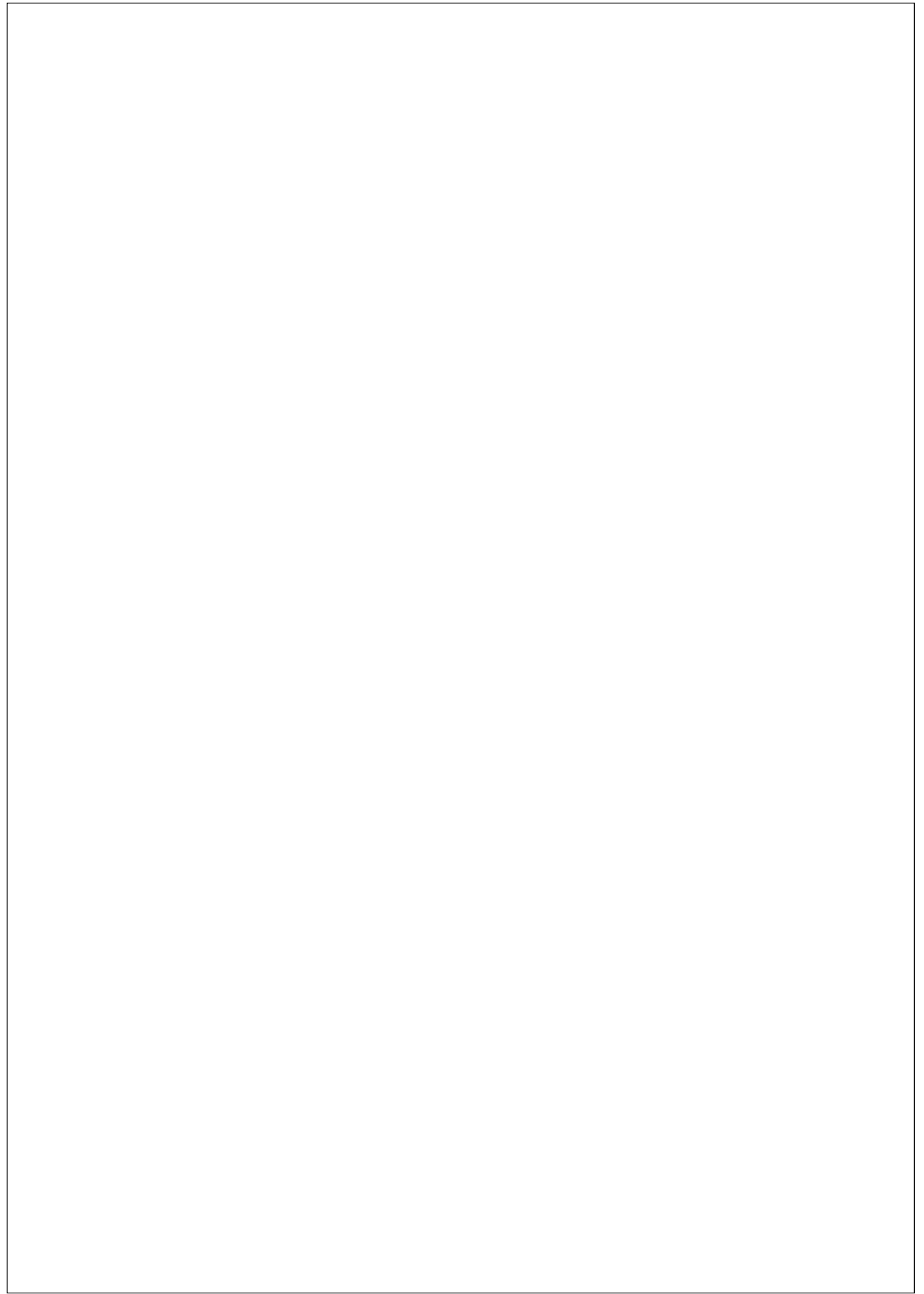
Maandblad voor Onderwijs in Vlaanderen

SCHOOL ZONDER

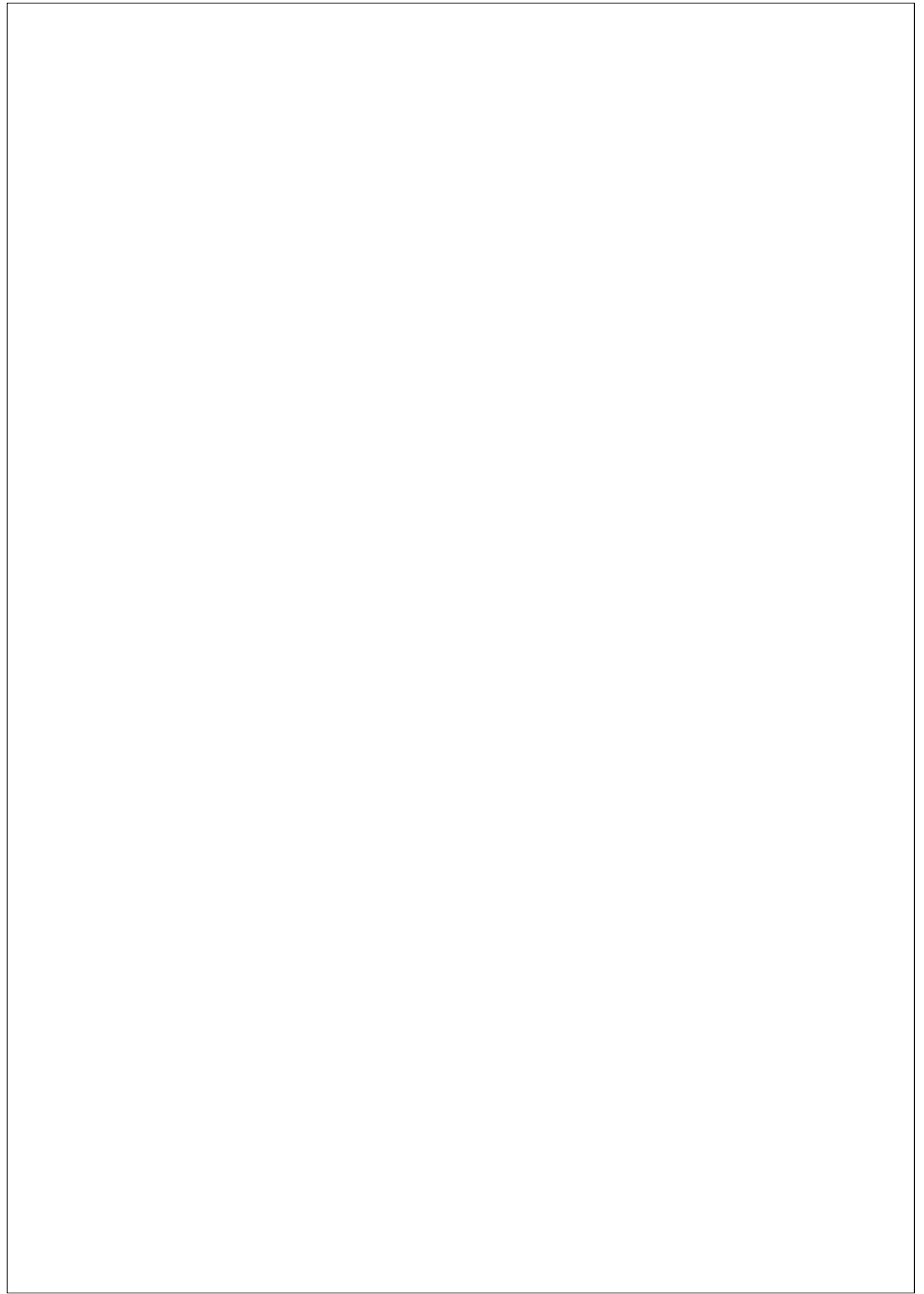

GRENZEN

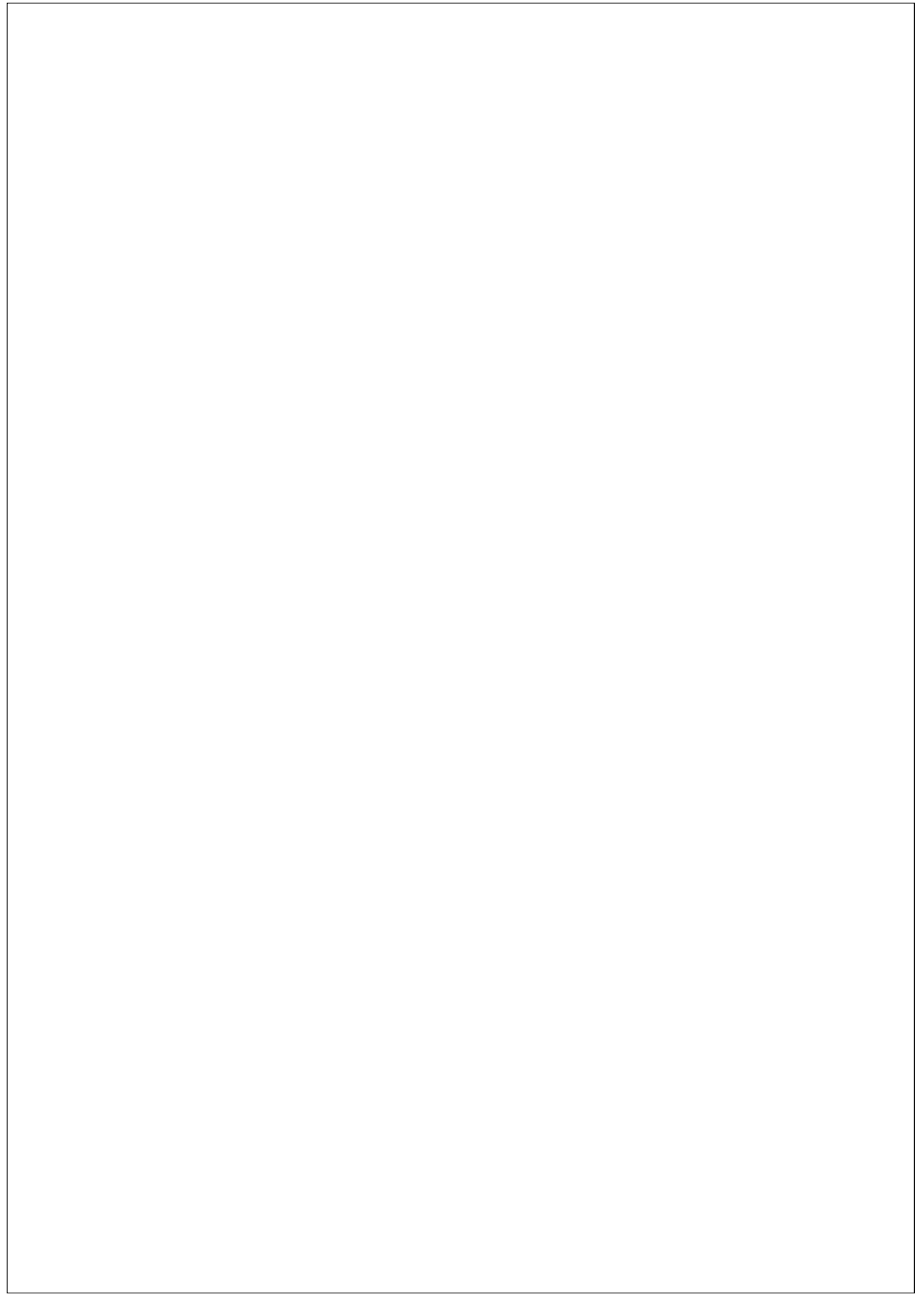
OKTOBER 90

(advertentie)

(advertentie)

(advertentie)

KLASSE

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen

Uitgegeven door het
Vlaamse Ministerie van
Onderwijs

Redactie

Patrick De Busscher,
Leo Bormans, Gaby De Moor

Koningsstraat 138
8ste verdieping
1000 Brussel
Tel. redactie 02-211 46 60
02-211 46 61

Tel. abonnementen en
administratie 02-211 46 58
Telefax 02-210 54 09

Productiesecretariaat

Anny Lecocq

Administratie

Diana De Caluwé

Verantwoordelijke uitgever:

F. De Smul, Koningsstraat 150,
1000 Brussel.

Voorzitter Redactiecomité

Jozef Helincks,
directeur-generaal

Foto's : Luc Daelemans

Cartoons : Dirk Vercampt

Lay-out : Artefact, Leuven

Gedrukt op de persen van het
Ministerie van Onderwijs en het
Ministerie van Openbare Werken.

Abonnementen

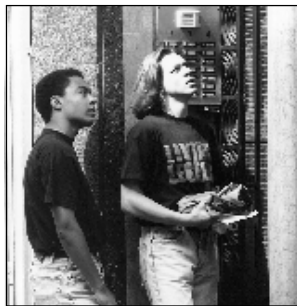
- 700 fr. per jaar (10 nummers)
- Speciaal tarief uitsluitend voor
leerkrachten : 450 fr.
Te storten of over te schrijven op
rekeningnr. 000-2005310-29 van
Ministerie van Onderwijs,
Diensten Informatie en Biblio-
theek, Koningsstraat 150,
1000 Brussel,
met vermelding van naam, voor-
naam en adres.

Uw onderwijsliteratuur :

Centrale Bibliotheek, Koningsstraat
150, 1000 Brussel.
Tel. 02-210 53 73
Uitlening per post :
02-210 53 80

Uw vragen over onderwijs :

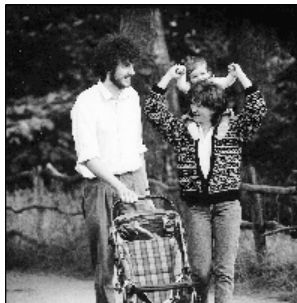
Dienst Informatie en Documentatie
Koningsstraat 150, 1000 Brussel
Tel. 02-210 54 00.

Ons onderwijs wordt
internationaler. Vizier p.6.

Het lager onderwijs wordt
vernieuwd. Maar hoe ?
Gids p. 20.

Verder studeren of niet ?
Dat wordt sterk beïn-
vloerd door het beroep
van de moeder.
Forum p. 26.

IN DIT NUMMER KLASSE nr. 8 oktober '90

VIZIER

p. 6-15

Ons onderwijs wordt **internationaler**. In de toekomst moeten **alle leerlingen** de kans krijgen om een tijdje over de (taal)grens te gaan studeren. Ook **leraars ruilen** hun plaats met buitenlandse collega's. Wat hebben wij te bieden ? En **wat vraagt Europa** van ons ? Een overzicht van de mogelijkheden voor een beleid en een school **zonder grenzen**.

ACTIE

p. 16-19

De **correspondentie** tussen een Portugese en een Vlaamse klas werd een feest.

Amnesty International wil niet blijven zitten. «Mensen recht !» is de nieuwe slogan.

En weldra staat de **meester schaakmat**.

GIDS

p. 20-23

Werd u ook opgeschrikt door de plotse mededeling dat alle **basisscholen nu vernieuwd** onderwijs zouden geven? Zo'n vaart loopt het niet. Maar wat gebeurt er wel ?

PERS

p. 24-25

KLASSE knipt voor u in de binnen- en buitenlandse pers: van **The Times** tot een blad over **Hoofdpijn**.

FORUM

p. 26-29

U leest een exclusieve studie over **de rol van het beroep van de moeder** bij de plannen van haar kinderen om verder te studeren. We stellen opmerkelijke verschillen vast.

Verder o.a. een pleidooi voor **ontzuiling** en een knelpunt over **straffen**.

IDEE

p. 30-33

De belangrijkste **vormingsprojecten, wedstrijden, televisieprogramma's, publikaties, tentoonstellingen** en **ideeën** vindt u elke maand in KLASSE.

SCHOOLAGENDA

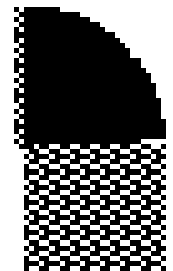
p. 37

De week van *Beatrice Knops* die op een bijzondere manier is begaan met de **Vlaamse leerkrachten**.

Tienduizenden Vlaamse leerkrachten, directeurs en ouders lezen elke maand KLASSE. Steeds meer geïnteresseerden nemen een persoonlijk abonnement. Toch krijgen sommigen het blad **nooit onder ogen**. Schuift u het hen even door ?

U merkt dat ook de **adverteerders** dit blad hebben ontdekt. We bedanken hen voor het vertrouwen. Het aantal aanvragen overtreft ruimschoots de limiet van de beschikbare bladzijden.

Ondertussen zetten wij de input voor het volgende nummer op de floppy-disk. In de output leest u alles over **computers in het onderwijs**.

SCHOOL ZONDER GRENZEN

Over de grens gaan voor onderwijs is niet nieuw. In de middeleeuwen waren alle goede studenten zwervers. Ze trokken naar leermeesters in Duitsland, Italië of Oostenrijk. Zo leerden ze niet alleen vreemde stof kennen maar vooral ook culturele verschillen. Dat leer je niet in de Club Med. Wie een echte wereldburger wil worden in een nieuwe tijd moet nu de grenzen open-trekken en de muren slopen. De stimulans daarvoor komt uit het onderwijs.

Onderwijs, opvoeding en vorming zijn toekomstgerichte activiteiten en het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap opteert bewust voor een Europees en internationaal gerichte benadering op alle onderwijsniveaus. Aan de culturele akkoorden en samenwerkingsprogramma's met zo'n veertig landen spendeert de sector onderwijs en wetenschappen dit jaar ongeveer 40 miljoen frank. De financiële middelen zijn nog beperkt en we mogen de resultaten niet overschatten. Toch worden steeds meer grenzen verlegd.

TREFPUNT

Ons land is een trefpunt van grote cultuurstromingen. Bovendien spreken we veel talen en zijn we als kleine staat van nature aangewezen op het buitenland. Dat maakt het voor ons gemakkelijk, boeiend en zinvol om ook op onderwijsgebied internationaal te gaan.

Het internationaal beleid van de Vlaamse Gemeenschap zal vooral aandacht besteden aan een Europese dimensie in de **leerplanontwikkeling** voor alle vakken, in de **opleiding en navorming** van leerkrachten en in de **leermiddelenproduktie**. Daarnaast worden er meer kansen gecreëerd voor de **uitwisseling** van leraars en leerlingen.

Ook met het internationale **bedrijfsleven** worden samenwerkingsvormen uitgewerkt. De cel internationale betrekkingen binnen het onderwijsdepartement zal voor de nodige **coördinatie** zorgen.

MILJOENEN

In de nieuwe onderwijsbegroting wordt **30 miljoen meer** voorzien voor internationale onderwijsprogramma's. Vorig jaar ging daar 22 miljoen naartoe, nu 52 miljoen. Een prioriteit dus.

Daarmee moet nu de grote stap worden gezet van de papieren verklaringen naar het onderwijs van alle dag. Tientallen werkgroepen en commissies in Vlaanderen werken al sinds jaren voorstellen uit voor Europa.

In de andere richting proberen ze de Europese dimensie te laten doorstromen in ons onderwijs. Twee procent van onze studenten hoger onderwijs neemt nu ook deel aan een internationaal programma. Dat moet weldra overal tien procent worden. Maar ook in het basis- en secundair onderwijs gaan de grenzen open. Steeds meer leraars en leerlingen trekken de (taal)grens over. Ze komen uit verschillende niveaus, richtingen en vakken. Nu rekent men op het **multiplier-effect**. De ervaringen van alle deelnemers zullen steeds meer mensen aansporen en uiteindelijk een echte internationale dimensie geven aan ons onderwijs. Al te grote ontgoochelingen kunnen daarbij worden vermeden omdat de meeste programma's erg **soepel** zijn. Zo kunnen de deelnemers hun eigen verwachtingen scheppen.

OP WEG

Er werd in Vlaanderen al een hele weg afgelegd. Er is veel informatie beschikbaar. Heel wat leerprogramma's werden al geïnternationaliseerd. Er ontstaan steeds meer samenwerkingsprojecten. In een internationale context zullen onze jongeren steeds meer kansen krijgen.

De concrete uitwerking van de plannen is nu werk van alle dag voor leerlingen, leraars, ouders, directies, inrichtende machten en beleidsverantwoordelijken.

Tussen droom en daad ligt echter een hele weg. Dat ondervonden ook wij toen we probeerden alle initiatieven te inventariseren. **Pontius en Pilatus** wonen blijkbaar ook in het Europa zonder grenzen en vaak loopt de administratieve weg van het kastje naar de muur. Ook de Vlaamse onderwijsadministratie moet haar weg nog vinden om de vele, nieuwe initiatieven organisatorisch op te vangen en door te geven. Maar de grenzen gaan open en wie op de internationale trein wil springen voor het te laat is krijgt met deze **KLASSE** een spoorboekje in de hand. □

FACE TO FACE

«Nu beseft ik pas wat Europa betekent. Alle jonge mensen hebben overal dezelfde problemen. We kunnen veel van elkaar leren.» Dat vertelt één van de deelnemers aan het *European Studies Project*. Hij heeft er net een drukke week in ons land opzitten als sluitstuk van een boeiend project dat startte met de elektronische brievenbus in de computer van zijn school.

In 1987 begonnen twee scholen in Noord-Ierland (een katholieke en een protestantse) samen te werken met vier scholen in België (Vlaamse en Waalse). De 16- tot 18-jarigen konden veel van elkaar leren. Het *Iers Instituut voor Europese Zaken* in Leuven coördineerde een en ander en nu zijn er zestien scholen bij het project betrokken. Ze komen uit Noord- en Zuid-Ierland, Frankrijk, Duitsland, Engeland en België. Wij bezochten tijdens de zomervakantie een werksessie met zo'n 70 studenten.

PARLEMENT

Ze zijn druk in de weer met een rollenspel dat ze 's anderendaags echt zullen spelen in het Europees parlement. Iedereen vertegenwoordigt een partij of drukingsgroep bij de bespreking van een nieuw belastingvoorstel om het broeikas-effect tegen te gaan. Het gaat er hevig aan toe. Het is geen vrijblijvende spreekoefening maar een stevige sociale training én een les in democratie. De deelnemers ervaren aan den lijve wat Europa kan betekenen.

Directeur Roger Austin : «Bij het hele project zijn tijdens het schooljaar honderden leerlingen betrokken. De deelnemende scholen staan in permanent contact met elkaar via het computersysteem **electronic mail**. Zij wisselen informatie uit over zichzelf, over de school en over de politieke en sociale realiteit in hun land. Vaak worden Europese onderwerpen aangesneden. Soms worden ook eigen video-programma's uitgewisseld. Het sluitstuk in Leuven brengt de deelnemers uiteindelijk voor een week bij elkaar in face-to-face-contact. Ze discussiëren, reizen, vergaderen en leren elkaar beter kennen. Wat ze op school leren krijgt dankzij het project voor de meesten onmiddellijk een internationale dimensie.»

LERAARS

Het project wordt voor de helft gefinancierd door de Europese Gemeenschap die de filosofie volledig steunt.

Chris Lucas van het *Sint-Jan-Berchmanscollege* in Diest is even enthousiast als alle andere deelnemende leerkrachten. Die komen in de loop van het jaar apart samen om het project voor te bereiden. Tijdens de werkweek in Leuven leren ze elkaar echter pas goed kennen. Ook voor de leraars vallen

de oogkleppen weg. Gelukkig nemen niet alleen taalleraars deel. Alle disciplines worden besproken, ideeën uitgewisseld en samenwerkingssystemen uitgetoetst. Op die manier ervaren leraars en leerlingen samen de Europese dimensie van heel wat problemen. En dat inzicht draagt ieder op zijn beurt uit naar de eigen school. □

*Meer inlichtingen bij Mevr. De Launoit
Iers Instituut voor Europese Zaken
Broekstraat 1, 3000 Leuven. Tel. 016-22 02 61.*

WAT EUROOPA VAN ONS VRAAGT

De Europese Gemeenschap heeft een onderwijsprogramma voorgesteld op middellange termijn. Van veertien concrete thema's moet vooral zo snel mogelijk werk worden gemaakt. Hoever staan we in Vlaanderen? En wat doet u eraan in de praktijk?

★ 1. Migranten beter begeleiden

Migrantenkinderen (vijf procent van de totale schoolbevolking) mislukken vaak op school en de aanpassing blijft moeilijk. Basisscholen kunnen een leergang voor aanpassing aan de moedertaal aanbieden. Scholen met meer dan dertig procent migranten krijgen extra leraars. Het experiment **Elkaar Ontmoetend Onderwijs** wordt verlengd. Er werken nu vijftig scholen uit elk net aan mee. In het secundair onderwijs loopt nu in negen scholen een experimenteel project **Moedertaal en Cultuur**. De nieuwe overleggroep Onderwijs – Migranten werkt o.a. aan de bijkomende vorming van autochtone leraars en de integratie van meer allochtone leraars in ons onderwijs.

★ 2. Jongens en meisjes dezelfde kansen geven

Er zijn bij ons al gunstige resultaten geboekt. Zo beginnen nu ongeveer evenveel meisjes (49,5 %) als jongens aan universitaire studies. Maar er blijft een groot verschil tussen de verschillende studierichtingen.

De leraar is erg belangrijk in rol doorbrekende opvoeding. Hij moet de stereotype rolpatronen in de klas echter eerst leren herkennen. Dat gebeurt bijvoorbeeld door computergestuurd registreren en analyseren van interactiepatronen in de klas. Vooral in de lerarenopleiding moet daar nu werk van worden gemaakt. En dit gebeurt, o.a. dankzij het experimenteel project voor opleiding en bijscholing van leraars in het Provinciaal en Gemeenschapsonderwijs.

★ 3. Gehandicapten beter integreren

Tussen vijf en negen procent van de Europeanen heeft een handicap. Die moeten meer kansen krijgen in het gewoon onderwijs. Daarom moet de samenwerking met het buitengewoon onderwijs worden verbeterd en de hulpverlening meer worden gericht

op scholen voor gewoon onderwijs.

★ 4. Analfabetisme bestrijden

Heel wat mensen zijn ook bij ons **functioneel analfabeet**. Zij kunnen onvoldoende lezen en schrijven om in de huidige samenleving te functioneren. Daarom moeten we ons onderwijs beter aanpassen aan de meest benadeelde leerlingen. Iedereen moet kunnen lezen en schrijven en jongeren mogen die vaardigheden niet verliezen. Extra-lestijden voor taakleraars in het lager onderwijs zijn maar een begin.

★ 5. Kritische consumenten vormen

Er komt geen apart vak **consumenten-opvoeding** maar alle leraars moeten op elk niveau werken aan de opvoeding van jongeren als kritische consumenten. Dat houdt o.a. milieubewustzijn in en een kritische houding tegenover reclame. Voor het basisonderwijs is daarvoor een leidraad beschikbaar, voor het secundair onderwijs een documentatiemap.

★ 6. Europees bewustzijn stimuleren

Alle leraars moeten zich inspannen om een Europese en internationale dimensie aan het onderwijs te geven. Dit nummer van **KLASSE** toont al enkele mogelijkheden.

★ 7. Meer milieu-onderwijs

Vijftien Vlaamse scholen werken mee aan het O.E.S.O.-initiatief «School and Environment». Maar op elk onderwijsvlak moet milieu-opvoeding aandacht krijgen, niet alleen in enkele vakken. Men opteert op dit vlak steeds meer voor multi-disciplinair onderwijs vanuit de lokale leefgemeenschap naar meer globale thema's.

★ 8. Computers in de klas

De netten hebben extra mankracht en middelen gekregen om de experimenten, de herstructurering en de nascholing van de leerkrachten i.v.m. onderwijsinformatica door te voeren.

In de volgende **KLASSE** krijgt u een overzicht van mogelijkheden om de nieuwe informatietechnologie in dit onderwijs uit te bouwen. In de toekomst moet vooral basisonderwijs, buitengewoon en technisch onderwijs meer gebruik maken van computers.

★ 9. Hoger onderwijs zonder grenzen

Alle Vlaamse studenten moeten een

De Europese Gemeenschap wil het aantal zittenblijvers drastisch beperken.

gedeelte van hun studie in het buitenland kunnen volgen. Erasmus, Comett enz. kunnen pas slagen als het hoger onderwijs meer **modulair** wordt opgevat.

★ 10. Meer gezondheidsonderwijs

Vrijrecent heeft de Europese Gemeenschap gepeild of leraars de tien aanbevelingen kennen in verband met voorkomen en opsporen van kanker. De resultaten waren erg positief en 92 procent van de leraars bleek ook gemotiveerd om de leerlingen op een actieve manier te informeren. Maar er is uiteraard ook verslaving, voeding, aids... Samen met de ouders moet het onderwijs op dit vlak verantwoordelijkheid opnemen. Het programma gezondheidsvoorlichting en -opvoeding (G.V.O.) is al een stevige basis. Maar er moet nog meer gebeuren.

★ 11. Leraars bijscholen

Kwaliteitsonderwijs veronderstelt goed opgeleide leraars die zich voortdurend kunnen bijscholen. Bij ons werden vorig schooljaar 220 navormingsprojecten goedgekeurd en er werd een fonds van 280 miljoen frank voor de navorming ter beschikking gesteld.

★ 12. Onderwijsspecialisten op bezoek

In Europa namen tot nu toe zo'n 3000 onderwijsspecialisten deel aan het A.R.I.O.N.-programma (Actieprogramma voor reizen met een instructief karakter voor onderwijsspecialisten). Vorig schooljaar kreeg Vlaanderen 18 beurzen. Zo'n reis duurt ongeveer een week en richt zich specifiek op één van de veertien punten die ook in dit artikel aan bod komen.

★ 13. Reizende kinderen opvangen

Het onderwijs aan kinderen van de trekkende bevolking (foorreizigers, circusmensen, schippers, zigeuners enz.) is bijzonder zorgwekkend. Heel wat kinderen gaan nooit naar school. Waarschijnlijk komen er weldra ook bij ons «ligplaatskleuterscholen» en «meereizende scholen». Er is internationale coördinatie nodig.

★ 14. Minder zittenblijvers

De Europese Gemeenschap wil het aantal zittenblijvers drastisch beperken. Het heeft in veel landen een onaanvaardbare hoogte bereikt en heeft ook een economische weerslag op het leven in de lidstaten. Bij ons heeft in het zesde leerjaar al 12 procent minstens een jaar achterstand. De Ministerraad heeft nu een resolutie aangenomen om de mislukking op school tegen te gaan. Bij de actiepunten vinden we o.a. betere schoolopvang vóór het lager onderwijs en de aanpassing van het schoolsysteem. Bovendien moet de school meer aandacht schenken aan de culturele, sociale en economische context waarin de kinderen leven. Een **gedifferentieerde** aanpak biedt zeker kans op een oplossing. □

DE ACTIEPROGRAMMA'S

A. VOOR STUDENTEN EN LEERKRACHTEN/DOCENTEN IN HET RAAM VAN EEN SAMENWERKINGSPROGRAMMA

1. ERASMUS

Erasmus staat voor European Community Action Scheme for the Mobility of University Students. De belangrijkste doelstellingen zijn :

- ♦ een aanzienlijke toename bereiken van het aantal studenten – hoger onderwijs – dat een erkend deel van hun **studie in een andere lidstaat** van de Gemeenschap volbrengt;
- ♦ brede en intensieve samenwerkingsactiviteiten bevorderen tussen de universiteiten van alle lidstaten;
- ♦ het intellectuele potentieel mobiliseren om de concurrentiepositie van de Europese Gemeenschap te verbeteren.

De term «universiteit» wordt hierbij gebruikt voor alle typen van hogere onderwijsinstellingen.

Erasmus kreeg een budget van 85 miljoen Ecu toegewezen voor de beginperiode van drie jaar (1987–1989). Voor de periode 1990–1992 werd 192 miljoen Ecu voorzien (8,1 miljard frank).

Het programma concentreert zich op vier actiepunten :

- ♦ *het Europese netwerk van universitaire samenwerking.*

In dit raam stelt Erasmus financiële steun ter beschikking voor de ontwikkeling en opbouw van interuniversitaire samenwerkingsprogramma's en de uitwisseling van docenten en administrateurs (toegestaan maximumbedrag : 1500 Ecu per persoon);

- ♦ *mobilitatsbeurzen voor studenten* (maximum 5000 Ecu per jaar).

De studentenbeurzen zijn bedoeld als hulpmiddel om bijkomende kosten (onder andere reis, linguïstische voorbereiding) van een studieverblijf in het buitenland te dekken. Voorwaarde is dat studenten volledige academische erkenning krijgen van hun universiteit van oorsprong voor de buitenlandse studieperiode (minimaal drie maanden);

- ♦ *verbetering van de academische erkenning van diploma's en studieperioden.*

Onder de naam European Community Course Credit Transfer System (E.C.T.S.) wordt een proefontwerp opgesteld voor de academische erkenning van diploma's en studieperioden. De proeffase zal zich uitstrekken over maximaal zes academische jaren (1989/1990 – 1994/1995). Voor de Vlaamse Gemeenschap zijn de K.U.L. (geneeskunde)

en de R.U.G. (geschiedenis) hierbij betrokken. Tevens zal het communautaire netwerk van nationale informatiecentra voor academische erkenning (N.A.R.I.C.) verder worden ontwikkeld;

- ♦ *aanvullende maatregelen.*

Hieronder vallen bijvoorbeeld subsidies voor universiteiten die korte, intensieve programma's organiseren voor studenten uit verschillende lidstaten, financiering van groeperingen die op Europees niveau actief zijn en ondersteuning van publikaties.

Voor dit academiejaar (1990–91) krijgt de Vlaamse Gemeenschap 753.000 Ecu (32 miljoen frank) Europees geld ter beschikking. Hier wordt nog eens minimum 12 miljoen frank in de vorm van co-financiering aan toegevoegd. Ongeveer 800 studenten ontvangen een beurs.

Studenten die voor een Erasmus-beurs in aanmerking willen komen moeten zich altijd eerst tot hun eigen universiteit wenden.

VLAAMSE SCHOLEN ZONDER GRENZEN

INTERCOMMUNAUTAIRE SAMENWERKING

* *Het basisonderwijs gaat over de taalgrens.*

* *Er zijn samenwerkingsakkoorden tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Franse en Duitse Gemeenschap.*

BILATERALE SAMENWERKING

* *De Nederlandse Taalunie zou onder andere meer aandacht moeten besteden aan de relatie van het Nederlands met andere (Europese) talen en de plaats van een kleinere cultuur als de onze in Europa en daarbuiten.*

* *De Culturele Akkoorden met andere landen.*

* *De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (V.V.O.B.).*

MULTILATERALE SAMENWERKING

* *Twee «cellen» volgen de internationale betrekking op: de cel Internationale Samenwerking Onderwijs (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – Administratie Onderwijs en Permanente Vorming – Bestuur voor Onderwijs en Beroepsvorming) en de cel Internationale Betrekkingen (Ministerie van Onderwijs – Secretariaat-generaal).*

* *Het Vlaams onderwijs is vertegenwoordigd op het internationale forum.*

* *Vlaanderen in de Europese Gemeenschap en de actieprogramma's.*

Elke Vlaamse universiteit heeft zijn eigen interfacultaire en facultaire Erasmusverantwoordelijken.

♦ *Vlaams Erasmusagentschap, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Dienst Internationale Samenwerking, Dbr. Evens, secretaris, Kunstlaan 43, 1040 Brussel. Tel. 02–513 74 64.*

♦ *Erasmus Bureau van de Europese Commissie, Aarlenstraat 15, 1040 Brussel. Tel. 02–233 01 11.*

2. COMETT

Comett staat voor Community in Education and Training Technologies. Dit technologisch opleidings- en vormingsprogramma van de Gemeenschap werd gelanceerd om de **samenwerking tussen universiteiten en bedrijven** op Europese schaal te stimuleren. De tweede fase (Comett II) is dit jaar begonnen en zal vijf jaar duren.

Het programma bevordert de samenwerking tussen universiteit en onderneming bij de opleiding, met inbegrip van de **permanente bijscholing**, op het gebied van de technologie. Onder «universiteit» worden alle types van instellingen van hoger onderwijs begrepen, terwijl de term «opleiding» wordt gebruikt voor zowel de basisopleiding als voor postgraduate cursussen en na- of bijscholing.

Het programma wil ook de concurrentiepositie van het Europese bedrijfsleven en in het bijzonder de K.M.O.'s versterken. De Europese Raad stelde 45 miljoen Ecu (1,9 miljard frank) ter beschikking voor de uitvoering van de eerste editie van dit programma (1986–1990).

De belangstelling voor deelname aan dit programma kwam in de Vlaamse Gemeenschap slechts moeilijk op gang en de resultaten van Comett I bleven beneden de verwachtingen. Voor België werden 7 samenwerkingsverbanden voor opleiding tussen universiteit en onderwijs (S.O.U.O.'s), aanvaard op een totaal van 126 voor de E.G. Hiervan situeerden er zich slechts 2 in Vlaanderen.

De beperkte belangstelling had vanuit het oogpunt van de bedrijven te maken met de gebrekkige informatie, de ingewikkelde procedures en de vele paperasserie, de vragen rond de return van de gedane investeringen. Op het niveau van het hoger onderwijs werd en wordt men geconfronteerd met de moeilijkheid dat de opleidingsprogramma's geen ruimte voorzien voor een stage van minimum 6 maanden, zoals vooropgesteld in Comett I.

Waar de samenwerkingsverbanden weinig

belangstelling kenden, was die des te groter voor de projecten voor **permanente bijscholing**. Het gaat hier om seminaries en lessencycli die gericht zijn op de snelle verspreiding van onderzoeks- en ontwikkelingsresultaten op het gebied van de nieuwe technologieën.

In de vergadering van 16 december 1988 heeft de Europese Raad van Onderwijsministers het Comett II-programma goedgekeurd. Voor een periode van vijf jaar (1990-1994) wordt een totaal budget van 200 miljoen Ecu (8,5 miljard frank) ter beschikking gesteld.

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Secretariaat-generaal, Dhr. ir. W. Govaert, opdrachthouder van het Comett-informatiecentrum, Rijksadministratief Centrum - Arcadengebouw - Blok F, Lokaal 5110 (5de verdieping), 1010 Brussel. Tel. 02-210 53 19 en 02-210 53 20.*

♦ *Comett, Bureau voor technische bijstand van de Europese Commissie, Kortenberglaan 71, 1040 Brussel. Tel. 02-733 97 55 en 02-733 96 15.*

3. LINGUA

«Meertalige Vlaming zijn om Europeaan te worden» - een lichte variatie op de beroemde uitspraak van *Vermeylen* - vat de filosofie van het Lingua-programma samen.

1992 en het opengooien van de grenzen zal ongetwijfeld de mobiliteit van de actieve bevolking sterk verhogen. De arbeidsmarkt zal verruimen tot de grenzen van de Europese Gemeenschap. En samenwerking kan slechts als mensen kunnen communiceren. De Deen en de Griek, de Ier en de Vlaming zullen elkaar moeten begrijpen, hun gedachten en gevoelens kunnen uiten in de taal van de andere.

In een economische en sociale ruimte met 320 miljoen inwoners is het noodzakelijk naast de moedertaal één, twee, drie of vier andere talen te beheersen. De studenten zouden de studie van een vreemde taal moeten kunnen combineren met hun eigenlijke studie. Daarenboven zouden leerkrachten tijdens hun basisopleiding ten minste zes maand moeten doorbrengen in het land waarvan ze de taal willen onderwijzen. De Commissie van de Europese Gemeenschap heeft dan ook een actieprogramma op touw gezet om de studie van vreemde talen in de lidstaten te steunen. Het Lingua-programma ging in januari 1990 van start en zal zeker over een periode van vijf jaar lopen, waarvoor de Europese Commissie een budget van 200 miljoen Ecu (8,5 miljard frank) voorziet.

♦ *Het Vlaams Lingua-agentschap, Vlaams Ministerie van Onderwijs, Dhr. J. Degraeve, coördinator-secretaris, Rijksadministratief Centrum - Blok F, Lokaal 5108 (5de verdieping), 1010 Brussel. Tel. 02-210 54*

18 en 02-210 53 20.

♦ *Het Lingua Technical Support Team, Luxemburgplein 2-3, 1040 Brussel. Tel. 02-236 02 22.*

4. TEMPUS

Het Trans European Mobility Program for University Students is gegroeid uit het luik «opleiding» dat voorzien is in het Phare-actieprogramma voor de Centraal- en Oosteuropese landen zoals opgezet door de O.E.S.O. Tempus werd door de Europese Raad van Onderwijsministers goedgekeurd voor een periode van 5 jaar, met een beginfase van 2 jaar vanaf dit academiejaar en beginnend met Polen en Hongarije.

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Dienst Internationale Samenwerking, Kunstlaan 43, 1040 Brussel. Tel. 02-513 74 64.*

♦ *Tempus Office Brussels van de Europese Commissie, Trierstraat 45, 1040 Brussel.*

B. UITWISSELINGSPROJECTEN

1. LERAARS UITWISSELEN

U kunt nu uw plaats voor de klas voor enkele weken ruilen met een leraar uit gelijk welk ander Europees land. De lerarenuitwisseling is een nagelnieuw initiatief van de Europese Commissie. In totaal zijn er dit jaar 400 leraars bij betrokken.

De Commissie trekt in het nieuwe schooljaar voor het project 600.000 Ecu (25,5 miljoen fr.) uit. Voor kleinere landen zijn dergelijke uitwisselingen van leraars vrij onbekend. Zij krijgen daarom enige prioriteit. Dit jaar kunnen **24 Belgische leerkrachten** voor drie of vier weken naar het buitenland. Daar leren ze andere methodes en culturele verschillen in onderwijs kennen. Ze moeten concrete en liefst multidisciplinaire projecten uitvoeren. Zo moet er in de betrokken scholen meer Europees besef groeien en kan er een nauwe band tussen de instellingen ontstaan. Voorlopig richt men zich vooral op leraars in het **secundair onderwijs**, liefst niet alleen taalleraars. Vorig jaar trokken tien Vlaamse leraars op deze manier naar het buitenland, onder andere een leraar L.O. De commissie subsidieert reis- en verblijfkosten. Elk net mag een aantal kandidaten voorstellen. Voor dit jaar is het lijstje al ingevuld maar wie volgend schooljaar van de partij wil zijn kan zich misschien melden bij zijn overkoepelend net.

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Bestuur Gemeenschappelijke Diensten, Dhr. G. Vergauwen, bestuursdirecteur, Koningsstraat 138, 1000 Brussel. Tel. 02-211 42 11.*

♦ *A.T.E.E. (Association for Teacher Education in Europe), Eendrachtstraat 51, 1050 Brussel. Tel. 02-512 17 34.*

2. KLASSEN 1992.

Dit programma dat nog in een voorbereidende fase is heeft tot doel **samenwerkingsverbanden** te creëren tussen instellingen van het **secundair onderwijs**. Dit zal gebeuren via het uitbouwen van gemeenschappelijke projecten.

Uitwisseling van leerlingen en leraars zal daar een onderdeel van zijn. Bestaande initiatieven van scholen en andere instellingen zullen in het project kunnen worden geïntegreerd.

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Bestuur Gemeenschappelijke Diensten (o.c.)*

3. ACTIE JEAN MONNET

De Actie Jean Monnet, «onderwijs over de **Europese integratie op de universiteit**», werd zeer recent gelanceerd. Ze heeft de bedoeling het onderwijs aan de universiteiten een Europese dimensie te geven (1990-1994).

Het project richt zich vooral tot de afdelingen geschiedenis, rechten, economie en politieke en sociale wetenschappen.

Voor 1990 voorziet de Europese Commissie een budget van 1 miljoen Ecu (42,5 miljoen frank).

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Bestuur Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek, Dhr. N. Vercruyse, adjunct-adviseur, Koningsstraat 136, 1000 Brussel. Tel. 02-211 42 11.*

♦ *Directoraat-generaal, Voorlichting Universiteiten, (Actie Jean Monnet), Wetstraat 200, 1049 Brussel. Tel. 02-235 25 85.*

4. ZOMERUNIVERSITEIT

Dit initiatief sluit nauw aan bij Klassen 1992 en de Actie Jean Monnet. Het ontstond in 1988 en het richt zich tot **opleidingsprojecten** op het vlak van de Europese dimensie van leraarsopleidingen.

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Bestuur Gemeenschappelijke Diensten (o.c.)*

C. PROGRAMMA'S VOOR ONDERWIJSSPECIALISTEN

1. ARION

Het Arion-programma (Actieprogramma Reizen met een Instructief karakter voor **Onderwijsspecialisten**) versterkt de band en de onderlinge afstemming tussen de diverse opvoedingssystemen in de Gemeenschap.

In functie hiervan worden specialisten inzake onderwijsprogramma's in de gelegenheid gesteld studiebezoeken te brengen aan andere lidstaten.

Aan het Arion-initiatief liggen drie belangrijke principes ten grondslag. Ten eerste is men het er over eens dat de verscheidenheid van de onderwijssystemen in de Gemeenschap

een rijkdom vormt die niet mag worden aangetast. Ten tweede acht men het noodzakelijk om de wederzijdse kennis van de verschillende onderwijssystemen te verbeteren en ten derde moeten er in de Gemeenschap een permanent overleg over de beleidsvormen en een uitwisseling van ervaringen en nieuwe ideeën zijn.

Het Arion-programma eist van de kandidaten dat zij representatief zijn voor de diverse onderwijsvormen en multiplicatoreffecten tweewegbrengen. Dit wil zeggen op landelijk, regionaal en lokaal vlak anderen een beter begrip bijbrengen van het onderwijsbeleid en de onderwijsmethoden in andere E.G.-lidstaten.

De begroting van 1990 bedroeg ongeveer 700.000 Ecu (30 miljoen frank).

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Bestuur Gemeenschappelijke Diensten (o.c)*

♦ *«Pädagogischer Austauschdienst» van de Europese Commissie, Nassestrasse 8, D – 5300 Bonn 1, B.R.D.*

2. PETRA

Partnership in European Training is een actieprogramma voor de **beroepsopleiding van jongeren** en hun voorbereiding op werk en volwassenheid.

Alle jongeren die dat wensen zouden na afloop van de fase van voltijdse leerplicht een bijkomend jaar, indien mogelijk zelfs twee, beroepsopleiding kunnen volgen. Het programma wil althans het beleid in de lidstaten in die zin stimuleren via onderzoek en praktische maatregelen.

Het actieprogramma bestaat uit drie afzonderlijke, maar aan elkaar gerelateerde onderdelen :

♦ een Europees netwerk van opleidingsinitiatieven;

♦ jongereninitiatieven, zoals jongeren betrekken bij het opzetten van een effectieve en beter gecoördineerde informatievoorziening en activiteiten die het initiatief, de verantwoordelijkheidszin en de creativiteit van jongeren stimuleren;

♦ samenwerking op het terrein van het onderzoek naar de effectiviteit van beroepsopleidingen.

Daarnaast voorziet Petra ook in een voortzetting van het Cedefop-programma voor de uitwisseling van beroepsopleidingsspecialisten.

Alle Petra-projecten die in Vlaanderen lopen, situeren zich in het raam van de eindfase van de leerplicht. Na de voltijdse leerplicht (vanaf 15 of 16 jaar) kan namelijk op verschillende wijzen aan de wet op de leerplicht worden voldaan.

Twee projecten spelen in op het **voltijds systeem** en op een specifieke doelgroep : de derde graad van het beroepsopleiding (16–19 jaar).

Zij hebben betrekking op *de modulaire structuur van de derde graad* van het voltijds beroepsopleiding en *de interactie tussen school en socio-economische milieus*.

Twee andere projecten spelen in op het **deeltijds systeem** en op een specifieke doelgroep : jongeren die op 15- of 16-jarige leeftijd de school verlieten zonder enige basiskennis te hebben verworven.

Zij zijn niet gekwalificeerd genoeg om op hun arbeidsmarkt aan werk te geraken. Dikwijls kunnen zij hun job niet behouden omdat zij de nodige arbeidsrijpheid of –motivatie missen.

Zo wordt in deze projecten gewerkt rond *graduele overstapmogelijkheden* van voltijds onderwijs naar de arbeidswereld binnen het deeltijds onderwijs en *alternerend leren* voor laaggeschoolde jongeren tussen 15 en 18 jaar via het industrieel leerlingwezen.

Een vijfde project heeft betrekking op de **bijbolscholing van leraren** door stages in bedrijven.

De Vlaamse Gemeenschap diende nog drie projecten bij de Europese Commissie in. Zij hebben betrekking op de opleiding van *technische opleiders* (deskundige opleiders in scholen en in bedrijven uitwisselen), *alternerend leren* (een uitwisselingsprogramma met Nederland, dat een gelijkaardig systeem kent) en *informatica en beroepsopleiding* (leraren en leerlingen uit het beroepsopleiding introduceren in de wereld van de moderne technologieën en informatica). Petra kreeg dit jaar 9 miljoen Ecu (382 miljoen frank) ter beschikking.

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Hoge Raad Technisch en Beroepssecundair Onderwijs, Dbr. F. Verschaeren, Koningsstraat 172, 1000 Brussel.. Tel. 02–219 41 67.*

♦ *Petra Support Unit van de Europese Commissie., IFAPLAN (Vereniging voor toegepaste sociale research en planning), Ambiorixsquare 32., 1040 Brussel. Tel. 02–230 71 06.*

3. EUROPEES SOCIAAL FONDS (E.S.F.)

Dit fonds speelt een fundamentele rol in de sociale politiek van de Gemeenschap. Het heeft als hoofdtaak de langdurige **werkloosheid** van +25-jarigen en de jeugdwerkloosheid van –25-jarigen te bestrijden. Via dit fonds neemt de commissie samen met de lidstaten maatregelen om de onderwijs- en vormingsinfrastructuur in landelijke en achtergebleven regio's te ontwikkelen.

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Hoge Raad voor het Technisch en Beroepssecundair Onderwijs, Dbr. D. Claerbout, Koningsstraat 172, 1000 Brussel. Tel. 02–219 41 67.*

♦ *Commissie van de Europese Gemeenschap, Task Force «Menselijke Hulpbronnen, Onderwijs en Jeugdzaken», Dbr. Otto Dibelius,*

Wetstraat 200, 1049 Brussel. Tel. 02–235 11 11.

4. EUROTECNET

Dit actieprogramma bevordert de innovatie op het gebied van de beroepsopleiding in verband met de **technologische verandering**.

Eurotecnet ging in op 1 januari 1990 voor een periode van 5 jaar. Er werd 7,5 miljoen Ecu (319 miljoen frank) voor voorzien.

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Bestuur Algemene Zaken, J. Clarys, rijksinspecteur, Koningsstraat 138, 1000 Brussel. Tel. 02–211 42 11.*

♦ *Technical Assistance Unit Eurotecnet, Kortenberglaan 66, P.B. 13, 1040 Brussel. Tel. 02–736 80 73.*

5. CEDEFOP

Cedefop is het Europees centrum om de ontwikkeling van de **beroepsopleiding** te bevorderen door informatie, onderzoek en gezamenlijk overleg. Voor België maakt het Intercommunautair Documentatiecentrum voor de Beroepsopleiding hiervan deel uit.

♦ *I.C.O.D.O.C., Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (V.D.A.B.), Dbr. F. Geers, Keizerslaan 11, 1000 Brussel. Tel. 02–513 50 57.*

♦ *CEDEFOP, Bundesallee 22, D – 1000 Berlin 15. Tel. 00–49–30–88 41 20.*

6. HELIOS

Helios is een communautair actieprogramma ter bevordering van de beroepsopleiding en –revalidatie, de economische integratie en het zelfstandig leven van **gehandicapten**. Het programma kreeg voor de periode 1988–1991 19 miljoen Ecu (807 miljoen frank).

♦ *Vlaams Ministerie van Onderwijs, Bestuur van het Basisonderwijs, Buitengewoon Onderwijs, Koningsstraat 138, 1000 Brussel. Tel. 02–211 42 11.*

7. FORCE

Force is een communautair programma voor de **voortgezette beroepsopleiding**. Force gaat van start op 1 januari 1991 voor 5 jaar. Er wordt 24 miljoen Ecu (1 miljard frank) voorzien.

♦ *Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, Dbr. R. Van de Castele, technisch adviseur, Keizerslaan 11, 1000 Brussel. Tel. 02–513 89 42.*

D. INFORMATIE-UITWISSELING DATA-BANKEN

Over Eurydice, Euryclee, Naric, Handyvet... krijgt u in de volgende KLASSE de nodige bytes. □

EURENCOUNTER

Een groot aantal jongeren beseft nu nog niet wat de varkensboeren, de milieu-activisten en de zakenlui al lang weten : het Verenigde Europa oefent iedere dag meer invloed uit op ons leven.

Met het «EURENCOUNTER – EURENCONTRE»-project wil de secundaire school van het Provinciaal Hoger Handelsinstituut in Hasselt dat ontbrekende besef bijspijkeren.

De secundaire school van het P.H.H.I. komt niet onbeslagen op het Europese ijs. Zij stond aan de wieg van de Europaklassen

in Alden Biesen. In 1986 en 1987 beperkte dit project zich tot scholen uit de regio Maas – Rijn. Vanaf 1988 verruimden de Europaklassen hun blik naar de andere lidstaten. Door de grote belangstelling voor dit initiatief kon een school slechts viermaal deelnemen. Omdat het Europese vuur nog steeds brandde, besloot de school zelf een Europese week te organiseren.

EEN EUROPESE WEEK

Tussen 14 en 20 oktober ontmoeten de laatstejaars van het Gymnasium am Hotpbühl uit Villingen (D), het Lycée de Garçons uit Luxemburg (Lux.), het Felixstowe College uit Felixstowe (GB) en de Secundaire School van het Provinciaal Hoger Handelsinstituut uit Hasselt (B) elkaar in het landelijke Hoepertingen. In het kasteel Mariagaarde kruisen ze iedere voormiddag de degens in een discussie met als inzet Europese problemen die hen nauw aan het hart liggen : de milieuproblematiek, onderwijs, vooroordelen, de Duitse eenmaking. Als wapens worden

de werktalen Engels en Frans gehanteerd. 's Namiddags trekken ze erop uit om hun beweringen van de voormiddag te toetsen aan de Europese realiteit. Zo volgen ze gewone lessen, discussiëren met een Europarlements lid, bereiden zelf hun nationale schotels en gaan op werkbezoek.

De informele contacten tussen jongeren van verschillende nationaliteiten maken vaak de grootste indruk.

SPONSORING

Ondanks de ronkende principeverklaringen, verleenden de Europese en de nationale overheden nog geen financiële steun. Gelukkig kwam de provincie Limburg wel ter hulp. Ook enkele bedrijven steken «EURENCOUNTER – EURENCONTRE» een helpende hand toe.

Bij gebrek aan bijkomende steun zou de financiële realiteit in de toekomst echter een domper kunnen zetten op de Europese dromen in Hasselt. □

ALLEMAAL DE (TAAL)GRENS OVER

Sinds vorig schooljaar kunnen klassen van Vlaamse, Waalse en Duitstalige basisscholen zonder veel problemen een week bij elkaar doorbrengen. Het initiatief kent bijzonder veel succes. Nu is de weg ook vrij voor contacten in het secundair onderwijs : elke leerling moet minstens een week de taalgrens over. En ook de andere grenzen liggen open. De administratie is tot een minimum beperkt.

BASISONDERWIJS

De gemeenschapsministers van onderwijs gaven de basisscholen vorig jaar via een omzendbrief de kans om klassen uit te wisselen. Meteen namen 141 Vlaamse scholen (207 klassen) en 71 Waalse scholen (154 klassen) aan het programma deel. In het nieuwe schooljaar verwacht men nog meer

interesse. De leerlingen verblijven 3 à 5 dagen in gastgezinnen en scholen aan de andere kant van de taalgrens. Ze leren er niet alleen de tweede taal. Via hun leeftijdsgenoten ontdekken ze de andere taalgemeenschap, de verschillen in sfeer en gewoonten zowel thuis als op school. Ze ontwikkelen hun aanpassingsvermogen en leren begrip opbrengen voor mensen die een andere taal spreken. Bovendien leren ze vaak heel concrete dingen over geschiedenis, aardrijkskunde en technologie van de gastregio. Het initiatief valt door het informele karakter ervan erg goedkoop uit en moet leiden tot blijvende contacten tussen scholen over de taalgrens heen. Doelgroep vormt vooral het zesde leerjaar. Ten minste drie vierde van de klas moet aan het project deelnemen. De uitwisselingen moeten op verschillende tijdstippen maar liefst in hetzelfde schooljaar gebeuren. Geïnteresseerde scholen vullen gewoon een fiche in. De administratieve formaliteiten zijn tot een minimum beperkt om meer ruimte te laten voor de pedagogische voorbereiding.

SECUNDAIR ONDERWIJS

Vanaf het nieuwe schooljaar wordt ook het secundair onderwijs bij het project betrokken. **Alles is mogelijk** : elke vorm van uitwisseling of interscolaire samenwerking; in binnen- en buitenland; taalkundig, cultureel,

sportief of familiaal; collectief of individueel.

De organisatie is zo soepel mogelijk. Het streefdoel is dat **elke leerling** in de loop van het secundair onderwijs minstens één keer deelneemt aan een uitwisseling. De formule en de duur ervan wordt door de school bepaald. De collectieve uitwisselingen worden beperkt tot twee lesweken, de individuele tot zes weken.

Niet alleen de talenkennis van onze jongeren zal erop vooruit gaan. Het schoolse onderwijs wordt voor heel wat vakken levendig aangevuld en we krijgen echte **culturele leerscholen**.

Bovendien leren de jongeren hun gasten onthalen en integreren in hun schoolleven, hun familie en omgeving. □

Vlaams Ministerie van Onderwijs
Bestuur van het Basisonderwijs
Bestuur van het Secundair Onderwijs
Koningsstraat 138
1000 Brussel.
Tel. 02-211 42 11.

Vraag het **Vademecum voor intercommunautaire en internationale schooluitwisselingen** aan bij de
Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21
1000 Brussel.
Tel. 02-511 18 40.

HET NETWERK

De Raad van Europa werd in 1957 opgericht met de bedoeling de eenheid tussen de lidstaten te versterken door afspraken en verdragen over de Rechten van de Mens, politieke, sociale en socio-economische kwesties op het vlak van de volksgezondheid, onderwijs en cultuur, jeugdbeleid enz. Een Comité van Ministers is de centrale instantie.

Geregeld worden gespecialiseerde Ministerconferenties gehouden. Zo zijn er de tweejaarlijkse bijeenkomsten van de Permanente Conferentie van de Europese Ministers van Onderwijs. Deze conferenties bepalen het werk van de Raad voor de Culturele Samenwerking (C.D.C.C.) waarbinnen de Raad van Europa haar onderwijs- en cultuurpolitiek voert.

PROJECTEN

In het raam van de C.D.C.C. is een beperkt aantal werkgroepen actief en werden ook enkele projecten opgezet. Het Vlaamse onderwijsdepartement werkt aan dit alles mee. Het Bestuur Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek en de universiteiten zijn elk met één afgevaardigde vertegenwoordigd in de C.C.-P.U. (**Conférence régulière sur les problèmes universitaires**). Europese post-graduaat opleidingsprogramma's, gezamenlijke doctoraatsopleidingen, grensoverschrijdende interuniversitaire samenwerking, mobiliteit en gelijkwaardigheid van de diploma's zijn de aandachtspunten.

Het N.E.I.C.-netwerk (National Equivalence Information Centre) wisselt informatie uit over de procedures voor de erkenning van diploma's, studiegetuigschriften en studieperiodes van het hoger onderwijs. De informatieuitwisseling heeft ook betrekking op de onderwijsstructuren, de curricula en de studieprogramma's van het hoger onderwijs.

Eudised is een centrum en een commissie voor de bibliografische classificatie van de literatuur met betrekking tot pedagogisch en onderwijsbeleid. Het Vlaamse onderwijsdepartement is in de technische commissie vertegenwoordigd.

De Vlaamse bijdrage in de C.C.-P.U. en in het N.E.I.C.-netwerk moet nog versterkt worden.

PROGRAMMA

De Raad van Europa stelt in haar huidig werkprogramma 13 diverse thema's voor :

1. Taalonderwijs en Europees burgerschap.
2. Mobiliteit en schooluitwisselingen.
3. Onderwijs over de rechten van de mens.
4. Intercultureel onderwijs.
5. Europese studies.
6. Beurzensysteem voor studenten.

7. Europa in de school (Europa-dagen).
8. Onderwijs in wetenschappen en specifieke culturen.
9. Media-onderwijs.
10. Schoolonderwijs.
11. Vorming van leerkrachten.
12. Problemen van Europese universiteiten.
13. Pedagogisch onderzoek en documentatie.

Deze thema's stemmen in grote mate overeen met de thema's die binnen de E.G. aan de orde zijn. Maar de E.G. neemt wel vaker de besluiten van de Raad van Europa over om ze concreet en op brede schaal te realiseren. □

HET EUROPA VAN HET ONDERWIJS

Het Verdrag van Rome uit 1957 rept met geen woord over opvoeding. Sinds 1974 begeeft de Europese Gemeenschap zich evenwel op het pedagogische pad, weliswaar met economische motieven.

De E.G. telt zowat 58 miljoen schoolgaande kinderen en haast 3,5 miljoen leerkrachten. Zonder een samenwerking tussen de lidstaten op het vlak van het onderwijs is de uitbouw van een leefbaar Europa ondenkbaar.

In 1974 richtte het Europa van het onderwijs een gespecialiseerd *Comité voor Onderwijs* op. In 1976 keurde de Ministerraad van de E.G. een programma goed. De krachtlijnen ervan waren: betere mogelijkheden scheppen voor buitenlandse werkkrachten en hun kinderen; de wederzijdse kennis van de verschillende opleidingssystemen verbeteren; samenwerken op het vlak van het hoger onderwijs; het onderwijs in vreemde talen bevorderen; documentatie en basistechnieken verzamelen; verschillende vormen van onderwijs toegankelijker maken en de overgang naar het actieve leven vergemakkelijken.

Achteraf werd het programma aangevuld met maatregelen om de jongeren beter voor te bereiden op het beroepsleven. Daarmee is dan meteen gezegd waar het werkelijk om gaat: het Europa van het onderwijs ontwikkelt zich slechts in zover er verband bestaat met de economische integratie. Europees onderwijs is geen apart doel. Het moet vooral meehelpen aan de verbetering van de *human resources*. □

ZEVEN SNOEREN

De Europese Commissie volgt voor onderwijs en opleiding zeven richtsnoeren die tot concrete resultaten moeten leiden vóór 1992.

1. Vrij verkeer van leraars

Er komt dit jaar nog een brochure over de werving en arbeidsvoorwaarden van leerkrachten in elke lidstaat. Men streeft naar volledige erkenning van beroeps- en vakkwalificaties.

2. Opleiding en scholing

Prioritair staat de integratie van jongeren op de arbeidsmarkt en er worden bijzondere inspanningen geleverd binnen het kader van de plattelandsontwikkeling.

3. Overleg tussen universiteiten

Er komt een Europese pool van professoraten. Die moet interdisciplinair onderwijs en Europees onderzoek bevorderen. Nog dit jaar verschijnt een volledig vergelijkend overzicht van alle toegangsmogelijkheden voor het hoger onderwijs in Europa.

4. Nieuwe technologieën invoeren

Men werkt aan een samenhangende visie op de invoering van nieuwe technologieën in alle stadia van het onderwijsproces. Die moeten worden ingevoerd in het gehele onderwijsprogramma en niet alleen in vakken als wiskunde of natuurwetenschappen.

5. Samenwerken om van elkaar te leren

Een kerngroep van onderwijsspecialisten moet de verschillende onderwijsstelsels beoordelen om de kwaliteit van elk stelsel te verbeteren. Er komen meer studiebezoeken en het Eurydice-netwerk zorgt voor uitwisseling van alle beschikbare informatie.

6. Meer talen leren

Naast het Lingua-programma krijgt vooral het samenwerkingsprogramma voor kleinere talen en culturen aandacht. Ook het onderwijs aan migranten moet gecoördineerd worden aangepakt.

7. Meer jongerenuitwisselingen

Lingua en Klassen 1992 zijn maar enkele van de initiatieven die ervoor moeten zorgen dat elke Europese middelbare scholier minstens enige tijd doorbrengt in een buitenlandse partnerschool.

VLAAMSE LERAARS IN HET BUITENLAND

Enkele honderden Vlaamse leraars zijn actief in het buitenland. Op de preselecties duiken elke maand weer nieuwe kandidaten op. Toch stelt men belangrijke verschuivingen vast in vraag en aanbod.

De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (V.V.O.B.) coördineert de activiteiten. Zij stuurt Vlaamse leraren, technici en andere deskundigen naar een dertigtal landen in de Derde Wereld.

Negen leraars geven specifiek Nederlands, vooral in Afrika. De anderen doceren positieve wetenschappen (38%), geesteswetenschappen (33%), technische vakken (15%) en toegepaste wetenschappen (14%).

In plaats van taalleraren worden nu vooral lesgevers in positieve wetenschappen gevraagd. Voor wis- en natuurkunde is de vraag groter dan het aanbod.

Men vraagt ook steeds meer docenten voor het technisch onderwijs. Nu staat dat nog maar voor 12% van de activiteiten, tegenover 48% voor het A.S.O. Universitair onderwijs verschaft 34% van de docenten werk, tegenover 6% voor het H.O.B.U.

Lesgevers met een H.O.B.U.-opleiding verzorgen nochtans 90% van de opdrachten,

141 Vlaamse basisscholen ruilden vorig jaar een klas met Wallonië. (zie p.12)

universitair 66% en doctors 14%. Het aantal vrouwen (30%) daalt nog steeds.

TECHNIEK

Onderwijs blijft met 3 op 4 kandidaten de belangrijkste sector voor het V.V.O.B. Men verwacht wel een lichte daling omdat het accent wordt verlegd van onderwijs naar technische samenwerking.

Maar de ontwikkelingsgraad van vooral Afrikaanse landen stijgt niet spectaculair zodat de vraag groot zal blijven.

Kandidaten moeten zich echter wel ten volle voor de projecten engageren. Zo streeft men naar een kwalitatieve verbetering. «Door doelgerichte prospectie groeit de vraag naar Vlaamse deskundigen in Derde Wereld-landen voortdurend aan», zegt *Daniël Coens*, die ook voorzitter is van het V.V.O.B.

Het Vlaams Ministerie van Onderwijs bekostigt trouwens de werking van het V.V.O.B.-secretariaat.

Wie zin heeft in een buitenlandse betrekking kan een brochure of een

inschrijvingsformulier aanvragen en deelnemen aan een vormingsstage. Jongeren kunnen voor de opdracht vrijstelling van dienstplicht bekomen. □

Vlaamse Vereniging voor
Ontwikkelingssamenwerking en
Technische Bijstand
Maria Theresiastraat 21, 1040 Brussel.
Tel. 02-217 76 15.
De vacatures verschijnen ook op
B.R.T.-Teletekst, p. 731.

HOEZO OESO!

De **Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling** (O.E.S.O.) heeft een economische finaliteit. Ze hecht echter groot belang aan het educatief proces als onmisbare schakel in de economische ontwikkeling en bloei. Binnen de organisatie bestaat dan ook een «Directorate for Social affairs, Manpower and Education». Het «Centre de recherche et d'innovations dans l'enseignement» (C.E.R.I.) en het «Comité de l'éducation» zijn twee belangrijke colleges.

De Vlaamse Gemeenschap participeert in de meeste projecten en werkgroepen. Op dit moment schenkt men volle aandacht aan :

1. de analyse van *indicatoren* die kunnen bijdragen tot het meten en vergelijken van de *kwaliteit* van het onderwijs in de lidstaten;
2. de analyse van de *beleidsstrategieën*;
3. het basisdocument voor de doorlichting van het Belgisch educatief systeem door de O.E.S.O. Een groep professoren van de K.U.L. onder leiding van prof. Wielemans heeft de grondgedachten uitgewerkt. Aan franstalige kant verleende de Rijksuniversiteit Luik eveneens haar medewerking. Na lange besprekingen hebben de Frans- en Duitstalige gemeenschappen hun medewerking verzekerd. Het basisdocument moet klaar zijn uiterlijk in november '90. Expertenuit het buitenland komen zich ter plaatse vergewissen van de realiteit. In 1991 zullen de Ministers met hun technici in Parijs het Belgisch onderwijsgebeuren bespreken met de vertegenwoordigers van alle lidstaten. Ons land kan grote voordelen halen uit een doorlichting door een reeks externe evaluatieteams;
4. de werkgroepen over scholenbouw, school en milieu, migrantenproblematiek in onderwijs en cultuur, situatie van onderwijsgeevenden (initiële opleiding, in-service-training, status enz.), de rol van het universitair onderwijs in een snel evoluerend economisch bestel, de drop-out van leerplichtige leerlingen, de integratie van gehandicapten, enz. □

TAALSTAGES : OPGELET !

Elk jaar volgen duizenden leerlingen een taalkamp in binnen- of buitenland. De beloftes uit de kleurrijke brochures worden echter niet altijd ingelost. Toch zijn de meeste jongeren tevreden over hun taalstage. De v.z.w. Euro-taal volgt de zaak kritisch.

Uit een enquête blijkt dat de meeste jongeren eerst een stage Frans volgen en pas later Engels. Vorderingen maken ze daarbij vooral voor woordenschatuitbreiding en vlot spreken. De jongsten volgen meestal een taalkamp in het binnenland. Wie ouder is dan 16 jaar trekt naar het buitenland en verkiest een verblijf in een gastgezin.

Negentig procent van de ondervraagden is tevreden over de gevolgde stage. Toch heeft de helft nog opmerkingen. Veel stages zijn te duur, men spreekt te veel Nederlands en niet alle beloftes worden waargemaakt.

EURO-TAAL

De v.z.w. Euro-taal werd opgericht door een groep taalleerkrachten. Zij verzamelen informatie over taalstages om kandidaten, ouders en leerkrachten beter te informeren.

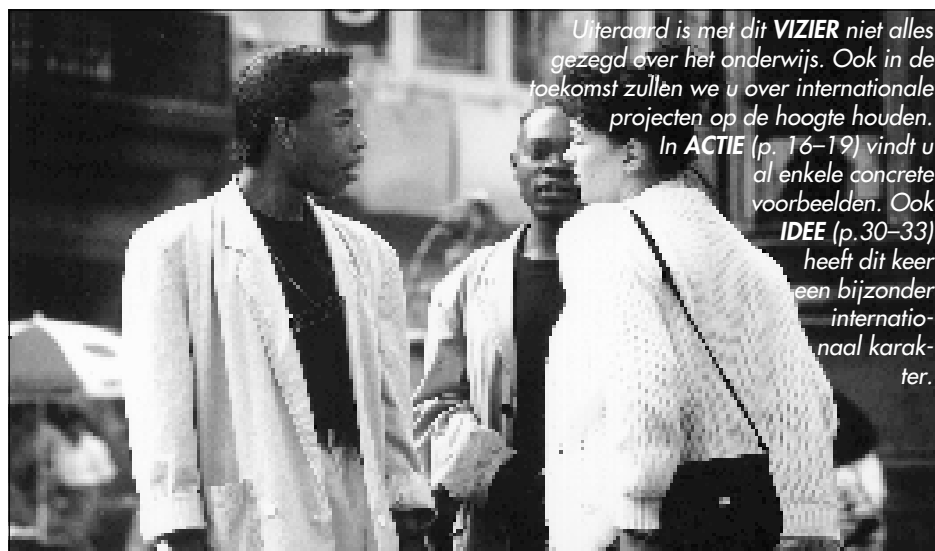
De ideale formule bestaat uiteraard niet. Kandidaten moeten op voorhand goed weten welk bedrag ze willen spenderen en welke resultaten ze hopen te behalen. Bovendien liggen sommige methodes of formules de

ene kandidaat beter dan de andere.

Patrick Remmerie (v.z.w. Euro-taal) :
«De persoonlijkheid van de cursist is het belangrijkste. Hij moet weten wat hij wil, maar ook wat hij kan en durft.»

Daarnaast is een kritische analyse van de organisatie noodzakelijk. Stel je niet tevreden met vage beloftes in een folder. Informeer je precies over de reis, de begeleiding, de lesmethode en de werking van de organisatie. Als alle cursisten Nederlandstalig zijn wordt er zeker te veel Nederlands gesproken. Ook de leerkrachten leren het best hun eigen moedertaal aan. De kostprijs moet je per dag berekenen. Ga zorgvuldig na wat inbegrepen is en wat niet. De duurste stage is lang niet altijd de beste. De reis, dure sporten en exclusieve ontspanning jagen de prijs soms de hoogte in. Je kunt echter even goed Frans leren in een Waals gezin als in een sportkamp in Zuid-Frankrijk. □

*v.z.w. Euro-taal
Kruisbultstraat 22
9806 Deinze.
Tel. 091-86 75 41 (na 18 u.).*

Uiteraard is met dit VIZIER niet alles gezegd over het onderwijs. Ook in de toekomst zullen we u over internationale projecten op de hoogte houden. In ACTIE (p. 16-19) vindt u al enkele concrete voorbeelden. Ook IDEE (p. 30-33) heeft dit keer een bijzonder internationaal karakter.

ADRESSEN

Alsof in deze KLASSE nog niet genoeg adressen staan : deze Europese lijst.

* Staatssecretariaat voor Europa 1992, Regentschapsstraat 61, 1000 Brussel. Tel. 02-516 84 48.

* Eurofoon 1992, Ernest Allardstraat 40, 1000 Brussel. Tel. 19 92.

* Pers- en Voorlichtingsdienst van de Commissie der Europese Gemeenschap, Archimedesstraat 73, 1040 Brussel. Tel. 02-235 38 44.

* Pers- en Voorlichtingsdienst van het Europees Parlement, Belliardstraat 97-113, 1040 Brussel. Tel. 02-234 20 28.

* Commissie van de Europese Gemeenschappen, Task-Force : Menselijke Hulppbronnen, Onderwijs, Opleiding en Jeugdzaken, Wetstraat 200, 1049 Brussel. Tel. 02-235 11 11.

* A.F.S. Interculturele Programma's, Brand Whitlocklaan 134, 1200 Brussel. Tel. 02-735 85 25, (uitwisseling van jeugdige werkenden).

* De Windroos, Vier Windenstraat 9, 1780 Wemmel. Tel. 02-460 34 59. (uitwisselingsorganisatie).

* International Counselor Exchange Program, Regentesselaan 37, 3818 H Amersfoort, Nederland. Tel. 00-31-33-14083 (uitwisselingsorganisatie).

* Y.F.U., Paul Van Ostayenlaan 26, 2050 Antwerpen. Tel. 03-219 15 37.

* Iris.

a) Staatssecretariaat voor Maatschappelijke Emancipatie, Wetstraat 56, 1040 Brussel. Tel. 02-230 49 25.

b) C.R.E.W. (Onderzoekscentrum - Vrouwen in Europa), Stevinstraat 38, 1040 Brussel. Tel. 02-230 51 58.

* Europa Journal (viertalig klaskrantje), Stichting Ryckvelde, Europees en internationaal vormings- en informatiecentrum, Ryckvelde 10, 8340 Damme-Sijsele. Tel. 050-35 27 20.

* Europacollege Brugge, Dijver 11, 8000 Brugge. Tel. 050-33 53 34 (Postuniversitaire Europese vorming - bibliotheek).

* Europese Boekhandel, Wetstraat 244, 1040 Brussel.

* Europese Vereniging voor Onderwijzend Personeel.

a) Vrij Onderwijs, Jan Hohmann, Patiëntjestraat 45, 9000 Gent. Tel. 091-22 38 22.

b) Gemeenschapsonderwijs, Rudy Rydant, Koning Albertlaan 112, 8370 Blankenberge. Tel. 050-41 58 34. □

Voor meer informatie over Arion, Oeso, Unesco, Raad van Europa... Vlaams Ministerie van Onderwijs Secretariaat-generaal Cel Internationale Betrekkingen Rijksadministratief Centrum Arcadengebouw, 4de verdieping 1010 Brussel. Tel. 02-210 52 26, 02-210 52 25.

ZE KOMEN: DE PORTUGEZEN

De internationale correspondentie tussen een Portugese en een Vlaamse klas kreeg een onverhoopt stempel. Zowaar vloegen de kinderen uit Lissabon naar België, waar ze een week te gast waren bij de Appeltuyn, de Leuvense Freinetschool. Ook de ouders waren weg van dit bezoek.

«Ze gieten hier saus op de aardappelen en het vlees eten ze bijna rauw. Dit vind ik toch niet zo lekker, maar ik heb mijn schade ingehaald met chips.» Voor een Portugees meisje was het Belgische eten alvast een belangrijk cultureel verschil. Maar de België-trip van de «*A voz do Operário*»-school uit Lissabon had natuurlijk nog andere doelstellingen dan een culturele schok met spruitjes.

Het hele avontuur van dit derde leerjaar begon met een **interschool-correspondentie** met het derde en vierde leerjaar van de Appeltuyn. Dit project kaderde in een pedagogische traditie om milieustudie realistischer te maken. Wat we leren dient ook om door anderen te worden gelezen, vond de Portugese klas. Daarom stuurde ze naar België dossiers op over de Vijfde oktoberfeestdag van de republiek, Portugese ontdekkingsreizen en tropische ziekten. De Appeltuyn stuurde een project op over dollijnen, met vragen om meer uitleg over de Portugese natuurbescherming, en een project over gewoontes en volksfeesten rond de kerstperiode.

Naast de klascorrespondentie heeft elke leerling individueel ook nog een pennevrind uit de vreemde klas. Daarenboven worden klaskranten, gedichten en cadeautjes uitgewisseld. Om de communicatie makkelijker te maken werd een woordenlijst samengesteld: woorden en tekeningen die begrippen in het Portugees en het Nederlands duidelijk maken.

«Corresponderen maakt deel uit van het leerplan», zegt *Benny*, de klastitularis van het derde en vierde leerjaar. «Je kunt met de kinderen praten over verschillen met andere culturen en volkeren, maar de enige manier om het ze duidelijk te maken is volgens mij de correspondentie. Corresponderen vind ik een geschikt middel voor kinderen om deze **confrontatie** aan te gaan. Het wordt een uitdaging waarbij de nieuwsgierigheid wordt

gewekt. Achteraf kan de leerkracht het vrijblijvend schrijven uitbouwen en de confrontatie concreter maken. Uiteindelijk gaat een bezoek tot de mogelijkheden behoren.»

«Corresponderen heeft in de eerste plaats te maken met het creëren van leersituaties», stelt *Pascal*, de Portugese onderwijzer. «De klassikale correspondentiestof kan worden ingepast in het leerplan. Voor milieustudie is dit geen probleem. Alleen kost het je vertaalwerk. Corresponderen heeft echter nog een ander aspect. Vaak schrijven kinderen over hun persoonlijke problemen. Met woorden of met tekeningen trachten ze bij hun correspondentievrindje gehoor te vinden voor intiemere dingen waarover ze met de leerkracht niet altijd kunnen praten. Daarom moet je de individuele post niet nakijken.»

GEINTEGREERDE WERKWEEK

Pascal heeft te maken met kansarme kinderen en met leerlingen die leerproblemen hebben. Voor hen is de internationale correspondentie een belangrijk onderdeel in

de ontwikkeling van de persoonlijkheid en het zelfvertrouwen.

Pascal: «In Portugal gaat 67 procent van de bevolking nooit op vakantie. Van het percentage dat dit wel doet gaat ongeveer de helft op verplaatsing in het binnenland. Slechts twee procent van de vakantiegangers trekt naar het buitenland. Uit je eigen wereld stappen en naar een andere op verkenning gaan, is dus een verre droom voor de meeste kinderen. De confrontatie met onze correspondenten was natuurlijk via de uitwisseling van audiocassettes en videobanden levendiger geworden. Maar toch speelde ik met de gedachte om de reis naar België te organiseren. Bleek dat in Portugal veel dingen konden worden geregeld via sponsoring en mecenaat! Dé kans dus. We hebben natuurlijk ook op de inzet van de ouders moeten rekenen. Mijn leerlingen konden in België bij hun correspondentievrindje verblijven. Het werd dus een interculturele uitwisseling tussen kinderen en ouders. Zich verstaanbaar maken gebeurde veelal via gebarentaal, maar snel speelden de kinderen onderling spelletjes die ze allen wel begrepen. Het bezoek was opgevat als een geïntegreerde werkweek met onder meer volgende thema's: transport, geschiedenis en een bezoek aan de E.G.-centra in Brussel. Groot was hun verbazing toen ze op het Brusselse Schumanplein stonden. De Portugese televisie brengt immers haast elke avond nieuws uit «Brussel». Nu stonden ze hier echt voor het E.G.-gebouw. Het abstracte beeld werd een realiteit!»

Benny: «Het bezoek was geen eindpunt, wel een bekroning. De banden zijn hechter geworden. We maken nu concreet werk van een tegenbezoek.

Niet elk correspondentie-initiatief kan met succes worden afgerond. Wie er wil aan beginnen zoekt het best een partner uit met enige ervaring. De correspondentie staat of valt met de schrijfdiscipline. Als een antwoord te lang op zich laat wachten bloedt de correspondentie dood. Als er bij ons post in de bus valt, sturen we meteen een kaartje om te melden dat we aan het antwoord werken. Je kunt natuurlijk om te beginnen een makkelijker taal uitkiezen dan het Portugees...»

Voor *Benny* was *Pascal* was de taal evenwel geen handicap. *Pascal* is namelijk een Belg, ex-onderwijzer van de Appeltuyn, die naar Portugal uitweek. Hoe dit is gekomen? *Pascal* ging naar een congres in Portugal, leerde er een Portugese onderwijzeres kennen en de rest van het verhaal kreeg zijn beslag wellicht via een internationale correspondentie... □

Info: de Appeltuyn, Weldadigheidsstraat 72, 3000 Leuven. Telefoon 016-20 17 62.

MENSENRECHTEN OP SCHOOL

Jonge mensen hebben de jongste jaren opvallend sterke interesse voor de mensenrechten en het werk van Amnesty International. In tientallen scholen zijn spontaan actiegroepjes en schrijfkernen ontstaan. Aanvankelijk kon Amnesty alle aanvragen nauwelijks verwerken. Nu staan de zeventig lokale groepen klaar om de werking in scholen actief te begeleiden.

Het *Don Bosco-college* in Hechtel is een van de scholen met een actieve kerngroep. Die vergadert elke week, geeft een eigen tijdschriftje uit, organiseert activiteiten om geld in te zamelen, verkoopt promotiemateriaal maar schrijft vooral brieven, veel brieven naar adressen in zowat de hele wereld. Dat lukt soms, maar even belangrijk zijn de morele steun voor de gevangenen en het venster op de wereld dat de school erdoor krijgt.

Wilfried Wambeke, coördinator in Hechtel: «Twee jaar geleden stelden de leerlingen voor niet alleen over verantwoordelijkheid te praten maar ook echt iets te doen aan bijvoorbeeld de rechten van elke mens. Op de info-avond die we daarop met Amnesty

International organiseerden daagden tot onze eigen verbazing zestig jongeren op. We spraken af dat we om de drie weken samen zouden komen om brieven te schrijven. Een kleinere kerngroep zou de actie coördineren. En zo is het ook gebeurd.»

DE PEN

In Vlaanderen zijn op dit ogenblik zo'n tweehonderd schrijfkernen actief. Het belangrijkste wapen van Amnesty is de pen.

MENSEN : RECHT !

«Mensen : recht ! Of zittenblijven» is de titel van de nieuwe brochure van Amnesty International voor scholen. Ze zit vol concrete suggesties en vakgerichte voorstellen, zowel voor de basisschool als voor het secundair onderwijs, zowel voor taalvakken als voor wiskunde of economie. De brochure is gratis. Er bestaat ook heel wat uitgewerkt lesmateriaal.

Mensenrechten nu

Een lessenspakket in boekvorm voor leerlingen in de hoogste jaren van het secundair onderwijs. Door de vele differentiatiemogelijkheden is het boek ook geschikt voor technisch en beroepsonderwijs.

Kopje rollen

Spelmateriaal voor vijf sterk inhoudelijke spelen voor jongeren van 8 tot 17 jaar.

Na vier fouten ben je af

Een verzameling gedichten en cartoons.

Lessenspakketten voor de Nederlandse, Franse, Duitse en Engelse les. Klaar voor gebruik in het secundair onderwijs.

Audiovisueel materiaal

Diareeksen, films en video's over de doodstraf, gevangenschap, mensenrechten enz. Uitleen is gratis. Alleen de verzendingskosten moeten worden betaald.

Amnesty in Actie is een maandelijks vouwblad met achtergronden en concrete voorstellen.

Lid wordt u door 800 fr. te storten op rekening 068-0684871-78 met vermelding «nieuw lid». U ontvangt dan ook het maandblad *Amnesty Nieuws*.

Vraag de gratis brochure, concrete begeleiding, meer informatie of het adres van de dichtstbijzijnde lokale groep aan :
Amnesty International Vlaanderen
Kerkstraat 156
2060 Antwerpen.
Tel. 03-271 16 16.

En waar zijn er meer pennen dan op school ? In een schrijfkern leren leerlingen niet alleen doelgericht brieven schrijven in allerlei talen. Ze leren ook concreet aandacht opbrengen voor wantoestanden in bepaalde landen.

Bart : «Voor mij is het een vorm van bewustwording. Wij hebben het geluk in een land te leven waar we het goed hebben. Het is goed dat we geconfronteerd worden met situaties van mensen die een zwaar lot te dragen hebben. Met Amnesty International heb ik het gevoel dat we echt kunnen helpen.»

Amnesty International heeft enkele duizenden politieke gevangenen geadopteerd. De helft daarvan komt ook vrij. Maar even belangrijk is het steeds weerkerend verhaal van de gevangenen die in al hun ellende wisten dat ze niet werden vergeten.

OPTIMISME

Als je het jaarboek van Amnesty International leest zou je denken dat het steeds slechter gesteld is met de mensenrechten. Elk jaar komen er landen bij op het lijstje. Toch zijn er positieve tekenen : veel politieke gevangenen komen onder internationale druk vrij en over de mensenrechten wordt op alle niveaus onderhandeld. Naar de jongeren toe wil Amnesty geen negatieve boodschap uitdragen met het accent op schendingen van de mensenrechten.

Toon Van den Brempt, coördinator Amnesty : «We pleiten voor een **positieve aanpak**. Daarbij willen we uitgaan van de rechten van elke mens, van de mogelijkheden om die rechten te vrijwaren en van de medeverantwoordelijkheid van elk individu.

De vraag vanuit het onderwijs is de jongste jaren zeer sterk toegenomen. Dat is een zeer goed teken maar we waren er structureel onvoldoende op voorbereid. We willen mensen ook niet zomaar brieven laten schrijven of ze voor een of andere kar spannen. We hebben er nu hard aan gewerkt en de nieuwe brochure maakt iedereen alvast wegwijs in de vele mogelijkheden die je in het onderwijs hebt om op elk niveau iets te doen rond de mensenrechten. Hopelijk pikken zoveel mogelijk scholen daar ook op in.»

DE MEESTER SCHAAKMAT

Steeds meer jongeren zetten de meester schaakmat. Ze ontdekken via een computer-omweg opnieuw het plezier van het schaken. De Schaakliga ijvert nu voor meer schaken op school, zowel tijdens de middag-pauze als geïntegreerd in het vak wiskunde. Schaken is immers «zichtbaar geworden logica.» De pionnen worden klaargezet. U aarzelt?

«De school moet er niet voor zorgen dat de schaakclub meer leden krijgt», zei de voorzitter van een oudercomité.

«Moeten we nu ook al met gezelschapsspelen beginnen in de klas?», vroeg een directeur zich af.

«Ik kan zelf niet schaken», zei een leraar, «en ik wil niet afgaan in de klas.»

Vooroordelen genoeg dus.

Toch is schaken op school bijvoorbeeld in Nederland heel gewoon. En in scholen als het Sint-Jan Berchmanscollege in Genk scharen zich elke middag zo'n tachtig leerlingen rond de schaakborden.

LESSEPAKKET

Hugo Theunissen uit Diepenbeek is leraar en wil vanuit de Schaakliga alles in het werk stellen om schaken op korte termijn te integreren in de schoolactiviteit. Limburg is het proefgebied. Weldra deint de sensibiliseringscampagne echter uit over heel Vlaanderen. De Limburgse normaalscholen werken dit schooljaar mee aan de uitbouw van een lessenspakket waarbij het schaakspel wordt geïntegreerd in de lessen wiskunde van de lagere school.

Hugo Theunissen: «Logiblokken en logispelen zijn in onze scholen blijkbaar sneller ingeburgerd geraakt dan het eeuwenoude schaakspel. Die spelen zijn echter erg kunstmatig en schematisch. Schaken is daarentegen een totaalaanbod: alle logische bewerkingen komen gelijktijdig aan bod. Vanaf de derde graad in de basisschool is het spel erg bruikbaar.

Het biedt concrete oefenmogelijkheden voor produktverzamelingen, het vinden van de koppels van een relatie, transformaties van een vlak enz. Ervaringen met tien- en elfjarigen zijn echt hartverwarmend. De kinderen zijn leergierig en reproduceren snel ingewikkelde zettenreeksen.

Het schaakspel is bovendien spannend en mooi: de bekoring van de logische eenvoud wisselt erin af met de vreugde van de complexe oplossing.»

PIONNEN

Het volstaat dat een of twee leraars op school de eerste zet plaatsen. Als parascolaire activiteit is schaken een rustige, eenvoudige en goedkope bezigheid. Het is een sport, een krachtmeting tussen persoonlijkheden. Al spelend leert men concentratie opbrengen, zich weerbaar opstellen, exact denken en inventief plannen.

Hugo Theunissen: «Hoe wil je dat leerlingen een zinvolle vrijetijdsbesteding kiezen als we ze daar nooit mee confronteren? Wij moeten als ouders en leraars de mogelijkheden tonen. Wie met de vinger naar de jeugd wijst, wijst in feite naar zichzelf. Wij stellen in ieder geval zeer veel interesse vast overal waar schaken op school met wat enthousiasme wordt aangepakt.»

De brochure heet «Schakende jongeren, pionnen van de toekomst». En misschien is dat waar. De opening is gemaakt. Het onderwijs is aan zet. □

Meer inlichtingen :
Hugo Theunissen
Schoolschaakafgevaardigde
Limburgse Schaakliga
Zegestraat 11, 3610 Diepenbeek.
Tel. 011-32 34 89.

OP BEZOEK BIJ SCHRIK EN BANG

Het «Kindermuseum» toont geen echte collectie waardevolle dingen, maar laat jongeren tussen 4 en 12 jaar **spelen met het tentoongestelde**. «Op maat» ontworpen speeltuigen en decors, die de diverse onderwerpen vorm geven, wekken bij de kinderen leergierigheid, creativiteit en nieuwe interesses op.

«Op bezoek bij schrik en bang» is zo'n tentoonstelling die u nog tot in 1992 kunt bezoeken. **Spreken over angst en ermee «spelen»** geeft de kinderen de gelegenheid zich bewust te worden van hun angsten en ze beter te beheersen, ermee te leren leven en ze te overwinnen. Een groot aantal didactische «speeltuigen» en een zestal ateliers scheppen de gelegenheid om de opgedane ervaringen creatief te verwerken. □

F. Deweerdt, Kindermuseum,
Burgemeesterstraat 15, 1050 Brussel.
Tel. 02-640 01 07.

OUDERS TELLEN MEE

«Mama, papa tellen mee op school» is een eerste brochure van het Van Leer Kleuterproject Limburg **Werken aan kleuterschool en gezin**. In deze brochure kunt u kennismaken met een vrij nieuwe methode om de educatieve interactie tussen ouder en kind uit achtergestelde milieus te stimuleren. Zo hopen de initiatiefnemers op een speelse manier de betrokkenheid van de ouders in het onderwijs-, opvoedings- en ontwikkelingsproces van hun jonge kind(eren) te verhogen. □

Lezers van Klasse kunnen deze brochure gratis aanvragen bij Van Leer Kleuterproject Limburg
p/a Provinciale Ontbaaldienst voor
Gastarbeiders, Thonissenlaan 17-19, 3500
Hasselt. Tel. 011-22 29 86.

LEERMOEILIK- HEDEN.

In **KLASSE** nr. 6 werd de zelfhulpgroep **Sprinkel** voorgesteld, een Vlaamse vereniging van ouders van normaal begaafde kinderen met leermoeilijkheden.

Deze vereniging heeft ook regionale secretariaten :

- *Guido Peeters*, Auwestraat 26, 2600 Antwerpen. Tel. 03-230 65 45.
 - *Hugo De Keyser*, Platanendreef 12, 9130 Lochristi. Tel. 091-55 77 71.
 - *An Cogbe-Vromman*, Industrielaan 11, 8710 Heule. Tel. 056-35 52 15.
 - *Carla Gabriel*, Laanbroekstraat 15, 3540 Zolder. Tel. 011-53 01 45.
 - *Ludwine Dedroog*, Kerkhofstraat 60, 3500 Hasselt. Tel. 011-27 14 35.
 - *Hélène Struyven-Ladang*, Maria Theresiastraat 32, 3000 Leuven. Tel. 016-22 71 49.
- Maar niet alleen ouderverenigingen houden zich met dit probleem bezig. Van recente datum is de Stichting Leerproblemen, prof. Ruijsenaars, Vesaliusstraat 2, 3000 Leuven. En vergeten we ook niet het Limburgse Centrum voor Leerstoornissen, Fabriekstraat 54, 3580 Neerpelt. Tel. 011-64 29 95. □

DYNASTIE EN CULTUUR

«*Dynastie en cultuur*» is het thema waarvoor een multi-mediaal project wordt uitgewerkt om **Koning Boudewijn** gepast te vieren. Een prestigieuze tentoonstelling, een kunstboek, documentaire televisie-programma's enz. moeten dit tot een onvergetelijke gebeurtenis maken.

De tentoonstelling vindt plaats in de A.S.L.K.-galerij van 19 oktober tot 13 januari 1991 (alle dagen van 10 u. tot 18 u.). Cultuur wordt in de brede zin van het woord geïnterpreteerd : ook

wetenschap en technologie, architectuur en urbanisatie komen aan bod.

De toegang is gratis. Schoolgroepen kunnen een (gratis) geleid bezoek aanvragen en elke jongere tussen 15 en 18 jaar ontvangt kosteloos een educatieve brochure waarin het centrale thema nader wordt toegelicht. □

A.S.L.K.-galerij, Kreupelenstraat 12, 1000 Brussel. Tel. 02-213 71 68.

KONINKLIJKE WEDSTRIJDEN

Focus Research, Jeugd en Wetenschap en Jeunesses Scientifiques de Belgique willen via een groots opgezet wetenschappelijk project bijdragen tot de Koninklijke Feestelijkheden 60/40. Alle scholen worden hierbij aangepord tot een aantal wetenschappelijke initiatieven die moeten resulteren in een reuze-happening op 21 juli 1991.

Voor de lagere scholen is er een **wedstrijd voor wetenschappelijke verzamelingen**. Bedoeling is om eender welke vorm van (wetenschappelijke) verzameling verzorgd te omschrijven, voor te stellen en te classificeren. Uiterlijke inschrijvingsdatum : 1 december. Regionale selecties bepalen wie op 21 juli naar de happening kan.

Voor de secundaire scholen is er een

wedstrijd voor wetenschappelijke projecten. Hetzij de reproductie van een onderzoeksproject of experiment (b.v. het hellend vlak van Ronquières), hetzij een vernieuwd wetenschappelijk project (uiterste datum voor beide is 1 januari), hetzij een bijzonder informatieproject (uiterste datum : 1 november) komen hiervoor in aanmerking. Opnieuw zal een systeem van regionale selecties gehanteerd worden.

Daarnaast wordt ook de mogelijkheid geschapen om voor (ludieke) wetenschappelijke animatie te zorgen of spectaculaire demonstraties te geven. □

Focus Research, Triomflaan 63, 1160 Brussel. Tel. 02-647 77 13.

GEZOCHT : BEGELEIDERS

«*Klassewerk*» is een project van het Centrum voor Jongerenwerk. Dit project begeleidt ontmoetings- en vormingsdagen in het hoger secundair onderwijs.

Het Centrum zoekt enthousiaste vrijwilligers met ervaring in het onderwijs of vormingswerk om de begeleidersploeg uit te breiden. □

Klassewerk
Katrien Blontrock
Hoogpoort 50
9000 Gent.
Tel. 091-24 25 25.

DE VERNIEUWING STROOMT DOOR

Het V.L.O. werd niet met één slag verplicht in alle scholen. Dit hebben de leerkrachten van het basisonderwijs intussen al gemerkt. Aan het eind van de vakantie stichtten sommige krantekoppen verwarring. Ze gaven daarenboven de indruk dat er plots nieuwe dingen in het basisonderwijs werden geïntroduceerd. Een stand van zaken.

Dit schooljaar wordt de werking van het Vernieuwd Lager Onderwijs (V.L.O.) anders georiënteerd. De omzendbrief van 26 juni j.l. heeft het over «projectscholenwerking» en «doorstromingswerking». Wat dit jargon precies inhoudt vertelt *Julien Vervaeck*, kabinetsattaché voor het basisonderwijs.

– *Wat wordt bedoeld met «wezenlijke integratie van de vernieuwingservaringen»?*

– *Vervaeck*: De omzendbrief werd in de Commissie Onderwijsbegeleiding een jaar lang voorbereid. Dit schooljaar krijgt de V.L.O.–werking een dubbele opdracht. In alle netten zet een beperkt aantal projectscholen het vernieuwingswerk voort. Ze kunnen als voorlopers experimenteel werken aan de vernieuwing van een welomschreven aspect van de onderwijs- en opvoedingsopdracht. Deze «projectscholenwerking» hoeft zich niet te beperken tot de huidige V.L.O.–scholen.

Belangrijke vernieuwingservaringen binnen het bereik van andere scholen brengen is de tweede opdracht van de V.L.O.–werking. We vinden namelijk dat de tijd is gekomen om de rijke ervaringen gebruiksklaar te maken. Er komt dus een «doorstromingswerking» waarbij naar integratie wordt gestreefd van waardevolle vernieuwingsinzichten en –vaardigheden. Alle basisscholen kunnen uit het aanbod putten volgens hun

eigen keuze. De vernieuwing wordt **niet algemeen opgelegd** en niet alles zal kunnen. De mogelijkheden van elk begeleidingsteam zijn niet onuitputtelijk. We willen ook het persoonlijk initiatief aanmoedigen. Hiermee verbreden we de toegang om te werken aan een kwalitatieve verbetering van heel het basisonderwijs.

Op het ogenblik liggen sommige scholen voor op andere. Ze hebben meer ervaring met het inschakelen van bijvoorbeeld de leefwereld van het kind, allerlei vormen van differentiatie, de benadering van de totale persoonlijkheid van elk kind, de participatie van de ouders enz. Het bestaande aantal begeleiders wordt echter niet uitgebreid. Hetzelfde potentieel aan mensen zal dus moeten instaan voor de doorstroming. Een school kan een beroep doen op een of meer V.L.O.–begeleiders, maar we voorzien dat de vraag groter zal zijn dan het aanbod. Daarom hebben we de netten gevraagd prioriteiten vast te leggen.

– *Hebt u er al een idee van hoeveel scholen mee instappen?*

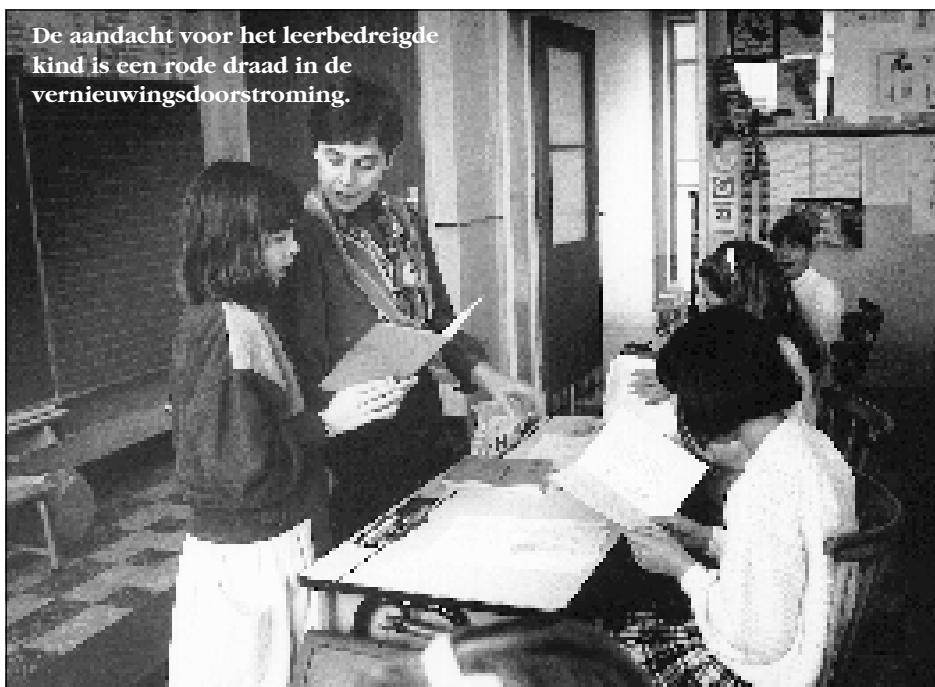
– *Vervaeck*: Nee. Mee instappen is overigens een groot woord. Scholen kunnen misschien een beperkte vraag hebben die slechts drie maanden begeleiding vraagt.

– *Een concreet geval. Een school uit het officieel gesubsidieerd onderwijs stelt belang in het project «leren leren». Dit veronderstelt begeleiding en planning. Wie organiseert dat?*

– *Vervaeck*: «Leren leren» is één van de prioriteiten die het officieel gesubsidieerd onderwijs vooropstelt. Er zal om te beginnen een afspraak worden gemaakt tussen de directie en het personeel van die school, eventueel met de inrichtende macht en de ouders. In een tweede stadium wordt de begeleidingsverantwoordelijke van het net aangesproken. Hij kijkt uit hoe en wanneer hij begeleiders kan inzetten. De aangewezen begeleiders nemen vervolgens contact op met het schoolteam, ze zullen deelnemen aan personeelsvergaderingen, suggesties doen, opgedane ervaringen doorgeven enz.

KLASMUREN DOORBREKEN

– *Wie vroeger instapte in het V.L.O.–project moest een procedure doorlopen. Zo moest er een «schoolbetrokken zelfanalyse» op papier worden gezet, wat neerkwam op een belofte om systematisch naar verbetering te streven*

De aandacht voor het leerbedreigde kind is een rode draad in de vernieuwingsdoorstroming.

en dit te doen in dialoog met het begeleidings-team.

– *Vervaeck* : Wie een vernieuwing wilde realiseren moest eerst en vooral zijn school grondig kennen en de gebreken of leemten vaststellen. We zien graag wat er goed loopt. Minder positieve zaken trachten we daarentegen te verdoezelen. De begeleiders moesten echter inpikken op die leemten. Naar mijn gevoel gaf dat niet altijd het verwachte effect. Begrijpelijk, want om geen te zwakke indruk te maken was het resultaat van de «schoolbetrokken zelfanalyse» niet altijd de zwakste schakel binnen het schoolgebeuren. De scholen kozen eerder voor een werkthema dat hen toch nog vrij goed lag. De begeleidingsteams hebben dit opgemerkt. Men heeft dus niet altijd de zwakste schakels hersteld, wat niet belet dat er zeer waardevol werk werd geleverd.

– *Heeft men zich in het verleden niet vergaloppeerd ? De vernieuwingen bleken overloos. De leerkrachten werden overvloedig met bedrijfstermen en academische woorden als implementatie.*

– *Vervaeck* : Ze lieten er zich inderdaad vaak door afschrikken. De inhoud van de vernieuwing heeft zich toch voornamelijk beperkt tot enkele hoofdthema's zoals ouderparticipatie, wereldoriëntatie, differentiatie, of met andere woorden het kind via zijn eigen mogelijkheden zo ver mogelijk brengen. Gelijke kansen voor iedereen betekent niet aan iedereen dezelfde stof geven maar datgene geven waarop hij of zij het beste kan inspelen. De globale thema's sloten vrij goed aan bij de oorspronkelijke doelstellingen.

– *Differentiatie kan leiden tot het doorbreken van de klasmuren. Wat zijn de ervaringen hiermee ?*

– *Vervaeck* : Wat de hoofdvakken betreft, beperkt differentiatie zich meestal tot binnen de klas. Dit is al heel wat. Het klasdoorbrekend werken is het best geslaagd voor manuele expressie, zang, voordracht, dictie. Spreken is een aspect van de moedertaal dat zich goed leent voor deze vorm van differentiatie. Voor de hoofdvakken sta ik een beetje huiverig tegenover doorgedreven differentiatie die de kinderen telkens voor een andere leraar plaatst. Ik ben ervan overtuigd dat in het basisonderwijs de klastitularis nog altijd de vertrouwensfiguur van de kinderen is. Laten we zo weinig mogelijk versnippering aanbrengen. In sommige scholen is er al een versnippering door verminderde prestaties, loopbaanonderbrekingen en duobanen. Dit wordt niet altijd op de beste manier opgevangen. Dat er aan de andere kant al eens een gymleraar of een taakleraar wordt ingeschakeld heeft een opvoedende waarde. Het zou daarentegen verkeerd zijn in de basisschool voor elk vakonderdeel een specialist in te schakelen. Dan lopen we voor op het secundair onderwijs.

– *100.000 leerlingen zouden leermoeilijkheden hebben, waarbij ook hoogbegaafden die de leermotivering verliezen worden gerekend. Het onderwijsbeleid vraagt bijzondere aandacht voor het leerbedreigde kind. Is er in de V.L.O.–doorstroming een omschreven taak weggelegd voor de «remedial teacher» ?*

– *Vervaeck* : Als je een opgelegd aantal uren

GELEIDELIJK AAN

– *Een prioriteit in het Gemeenschapsonderwijs is projectwerking en de ontwikkeling van een schoolwerkplan. Wat omvat dit ?*

– *Vervaeck* : Een school of een klas bepaalt vooraf wat ze in het schooljaar wil realiseren. Bijvoorbeeld rond het thema van de boerderij verschillende leerinhouden op een bevattelijke manier verwerken. Zo wordt wat in

Ook begaafde kinderen kunnen leermoeilijkheden hebben.

bedoelt : nee. Het behoort tot de pedagogische vrijheid van elke school om de remediëring te organiseren zoals ze dat wil. Wat niet belet dat **de taakleraar** een belangrijke functie kan hebben. Zijn taak bestaat nochtans niet uitsluitend uit het weghalen van een drietal leerlingen om ze in een ander lokaal bij te werken. Als de klastitularis ermee akkoord gaat kan hij gedeeltelijk ook in de klas zelf werkzaam zijn.

Hij ziet dan hoe de titularis werkt, hoe de kinderen reageren. Als ertoepassingen worden gemaakt kan hij ter plaatse enkele kinderen meteen helpen. Zo vermijdt hij dat ze uit de klas moeten als er iets interessants gebeurt. Maar deze manier van werken vereist een goede verstandhouding tussen de leerkrachten en de collega's-taakleraren.

Het apart nemen van leerlingen zal natuurlijk in bepaalde gevallen noodzakelijk blijven, vooral als het gaat om achterstanden die in korte tijd kunnen worden weggevoerd. Ik denk aan kinderen die ziek zijn geweest.

De aandacht voor het leerbedreigde kind loopt als een rode draad door de vernieuwingsdoorstroming heen. Dat begaafde kinderen ook met leermoeilijkheden kunnen kampen is nog niet overal doorgedrongen. De P.M.S.–centra zullen een grote rol spelen in het opsporen en begeleiden van dergelijke gevallen.

het leerplan in kolommetjes schools naast elkaar staat over een aantal projecten gespreid. Op het einde van het schooljaar zal de leerinhoud, net als in het traditioneel opgevat onderwijs, ook afgewerkt zijn. Maar de leerinhoud zal daarenboven leven in onderwerpen die de kinderen echt interesseren.

– *Moeten de leerkrachten dan al in september alle thema's voor het schooljaar vastleggen ?*

– *Vervaeck* : Wie al ruime ervaring heeft met **het schoolwerkplan** is daartoe in staat. Deze werking is overigens niet nieuw. Maar als je daarvoor het eerst moet aan beginnen, is het beter je te beperken en een haalbaar project voor te stellen. Begeleiders geven dan de raad slechts één project per trimester te realiseren. Het jaar daarop kan eventueel aan uitbreiding worden gedacht.

– *Dit vereist niet alleen een planning in de klas zelf maar ook overleg met de collega's van andere klassen. Wordt de drempel niet te hoog ?*

– *Vervaeck* : Overleg is pas mogelijk en rendabel als er een teamgeest bestaat. Teamwork is inderdaad noodzakelijk maar het kan slechts geleidelijk groeien. Ik herhaal dat het beter is **eerst kleinschalig** te proberen dan meteen van wal te steken met een groots project dat toch tot mislukken is gedoemd. Als een school erin slaagt één bepaald klasdoorbrekend project uit te voeren,

dan is er al heel wat bereikt. Je hoeft niet direct tot een volledig uitgewerkt en afgerond geheel te komen. Tracht gedurende acht tot veertien dagen de klassen te mobiliseren rond een thema waarin leerinhouden zijn ingebouwd waarmee je klasdoorbrekend kunt werken.

Geleidelijk aan ervaring opdoen is de boodschap. Af en toe eens de dagelijkse sleur van het gewone, klassikale werken doorbreken, werkt motiverend.

De directie kan de motor zijn van het hele gebeuren. De kunst bestaat erin dat je als directeur op een bepaald moment je leerkrachten spontaan voorstellen laat uiten die je eigenlijk zelf wilde voorstellen. Een directeur moet niet direct zaken opleggen maar de zin om ook eens te proberen doen ontstaan. Laten we overigens niet vergeten dat het uitwerken van een project een bijzondere inspanning van de leerkracht vraagt qua voorbereiding, verkenning, verwerking... Je kunt zelden terugvallen op schoolboeken.

– *Je hoort wel eens zeggen dat het basisonderwijs te veel energie steekt in het aanbrennen van «stof», terwijl het aanleren van attitudes en technieken even belangrijk is. Ik denk aan functioneel lezen, gedachten ordenen, oordeelkundig een tekst samenvatten, het gebeugen trainen, een les leren... Heeft de vernieuwingsbeweging hier ook aandacht voor?*

– *Vervaeck*: Theoretisch heeft men honderd procent aandacht voor deze attitudes en vaardigheden. De V.L.O.-scholen hebben dit de afgelopen jaren nagestreefd. Er zijn beslist veranderingen gekomen. Dit weerspiegelt zich bijvoorbeeld in het rapport dat deze scholen meegeven. Er staat heel wat meer op dan een cijfer of een beoordeling voor een vak. Ook andere aspecten zoals de

attitudes worden nu geëvalueerd. Maar in andere scholen ligt de klemtoon nog te uitsluitend op het zuivere cognitieve «leren».

COORDINEREN

– *Mensen die al jaren voor de klas staan moeten alveereen stroom van vernieuwingen verteren. Maar ook jongere leerkrachten zijn er amper op voorbereid. Hebt u de indruk dat de instituten voor hoger pedagogisch onderwijs de vernieuwingen op de voet volgen? Of lopen ze achter met hun opleiding?*

– *Vervaeck*: Dit verschilt alweer van instituut tot instituut. Ik heb de indruk dat de aspirant-leerkrachten in theorie de huidige evolutie kennen.

Maar ik vrees dat het daarbij blijft. De interesse ervoor is sterk afhankelijk van de goodwill van de pedagogen. Als zij zich willen verdiepen in de V.L.O.-werking zal dit uiteraard een weerslag hebben op de vorming en de opleiding van de aspiranten. Trouwens, naar mijn gevoel zou een pedagoog eerst zelf moeten ervaren wat klas- en schoolhouden eigenlijk inhoudt. Nu belandt hij meteen vanuit de universiteit in het hoger pedagogisch onderwijs, zonder voldoende contact met de praktijk.

– *Toch wel een beetje raar dat er voor het V.L.O.-project werd samengewerkt met universitaire faculteiten, maar niet met de instituten voor pedagogisch onderwijs!*

– *Vervaeck*: De instituten voor pedagogisch onderwijs hebben er inderdaad nooit een grote rol in gespeeld. Evenmin werden de kantonnale inspecteurs er effectief bij betrokken. Sommigen deden evenwel mee uit persoonlijke interesse. Er was weinig coördinatie tussen de V.L.O.-begeleiders, de pedagogen-lesgevers, de kantonnale en de diocesane inspecteurs. Iedereen deed zijn zegje, waardoor tal van leerkrachten op

V.L.O. IN DE PRAKTIJK

Het Project Vernieuwd Lager Onderwijs startte in 1973 in negen lagere en kleuterscholen van de drie onderwijsnetten. Via een vrijwillig engagement integreerden steeds meer scholen de V.L.O.-werking. Vorig schooljaar konden er 732 zich tot de «V.L.O.-scholen» rekenen.

Dertig procent van de 2400 basisscholen doet dus al mee aan het onderwijsexperiment. V.L.O.-teams stonden in voor de begeleiding. In het totaal werden hiervoor 170 leerkrachten ingeschakeld als gesubsidieerde tijdelijke ambtenaren. Gespreid over provinciale en regionale teams kregen ze ook steun van licentiaten-pedagogen en enkele administratieve krachten. Wat kwam er onder meer na 17 jaar uitproberen positief naar voor?

Leerlingen worden **individueel** benaderd. Men speelt beter in op de leermogelijkheden en -behoeften van elk kind.

Er groeit een grotere continuïteit door heel de basisschool heen. Wereldgeoriënteerd onderwijs en **projectmatig** werken helpen hierbij.

De samenwerking met de plaatselijke gemeenschap, meer bepaald met de **ouders**, wordt geïntegreerd in het schoolgebeuren. Ouders kunnen bijvoorbeeld actief zijn in «leesklassen».

Universitaire teams maakten geregeld externe evaluaties. De rapporten werden aangevuld met interne evaluaties van de begeleiders in samenspraak met de V.L.O.-scholen. De besluiten en ervaringen vonden een weerslag in tal van publikaties.

Om de vernieuwing in een klein aantal scholen experimenteel voort te zetten mochten de onderwijsnetten eigen prioriteiten vastleggen. Ze kozen welke projecten ze zinvol en haalbaar vonden. Het Gemeenschapsonderwijs heeft hierbij aandacht voor de ontwikkeling van een schoolplan en voor de schoolomgeving. Dit zou moeten leiden tot betere resultaten van de leerlingen, meer efficiënte werkcondities voor de leerkrachten en een nauwere samenwerking met de ouders. Het vrij gesubsidieerd onderwijs beklemtoont het spreekonderwijs en de pastorale animatie.

In het officieel gesubsidieerd onderwijs gaat de aandacht vooral naar het project «leren leren» en het bekomen van een effectieve communicatie tussen leerkrachten, leerlingen en ouders.

Tenslotte zet men in de drie netten een project op rond het leerbedreigde kind. Kinderen met leermoeilijkheden tot betere schoolresultaten brengen is een beleidsoptie.

De leerinhoud leeft in onderwerpen die de kinderen echt interesseren.

de duur het noorden verloren. Deze **spanningen** moeten in de toekomst zeker worden vermeden.

– *Het Lentedecreet vermeldt de afschaffing van de V.L.O.-begeleiding zodra de pedagogische begeleidingsdiensten operationeel worden. Voor wanneer is dit voorzien?*

– *Vervaeck*: Ik durf geen datum plakken op de herstructurering van de inspectie en de invoering van de netgebonden pedagogische begeleiding. Deze verandering is te ingrijpend om al heel snel tot een definitief voorstel te komen. In het pakket van begeleiders zal wellicht plaats zijn voor een aantal personen die zich op het ogenblik bezig houden met de V.L.O.-begeleiding. In elk geval moeten we vermijden dat inspectieleden en begeleiders in elkaars vaarwater zitten. De opdrachten moeten goed worden afgelijnd.

In de praktijk zal dit moeilijk blijven en zal er altijd goodwill nodig zijn. Haast automatisch geeft een inspecteur in zijn verslag en zeker bij de bespreking pedagogische aanbevelingen. En een pedagogisch begeleider zal misschien worden bekeken als iemand die komt «inspecteren». Een zekere overlapping zal altijd een gevoelig raakpunt zijn. Maar het moet kunnen!

Mijn bekommernis gaat vooral twee richtingen uit. De coördinatie tussen inspectie, begeleiding en navorming zou optimaal moeten worden. Men mag niet in hokjes naast elkaar werken en elk met eigen accenten de leerkrachten benaderen. Dit geeft geen zekerheid maar scheidt onrust en ongenoegen. Willen we de kwaliteit van ons basisonderwijs hoog houden, dan moet de opleiding worden versterkt. Binnen een cyclus van drie jaar moet dit mogelijk zijn! □

VERNIEUW UW BRONNEN

• **Onderwijsvernieuwing : ontmoeting tussen culturen**, *D'herbefelt M. & Wouters M.*, Pedagogische Periodiek, 1989, 18, 210–217.

• **De schoolcultuur in basisscholen. Deel 1 : Scholen verschillen van elkaar**, *Staessens K.*, Gids voor het Basisonderwijs, 1989, ORG 1210–1–34.

• **Scholen verschillen**, *Staessens K.*, Klasse, 1990, nr. 6, 24–26.

• **Het intern functioneren van basisscholen in vernieuwing. Een onderzoek naar de invloed van de schoolorganisatorische cultuur op de implementatie van de V.L.O.-doelstellingen**, *Staessens K., Vandenberghe R., D'herbefelt M., Van Dooren L., Verhoelst H. & Wouters M.*, in *Onderwijsvernieuwing*, R. Vandenberghe & R. Van der Vegt (Red.), Lisse, Swets & Zeitlinger, 1989.

• **De professionele cultuur in basisscholen : een kwalitatief onderzoek van scholen in vernieuwing**, *Staessens K. & Vandenberghe R.*, in *Organisatie van onderwijsinstellingen*, I. Imants & W. Weijzen (Red.), Lisse, Swets & Zeitlinger, 1990.

• **De schoolcultuur in basisscholen. Deel II : En toch gelijken scholen op elkaar**, *Staessens K.*, Gids voor het basisonderwijs, ter perse.

• **Het Vernieuwd Lager Onderwijs in België**, *Vandenberghe R.*, in *Liber Amicorum Professor Dr. Victor D'Espallier*, Leuven, Universitaire Pers, 1976, 383–404.

• **Van V.L.O. tot C.O.B. Vernieuwing van het Basisonderwijs : enkele bedenkingen bij de gevolgde werkwijze**, *Vandenberghe R.*, Pedagogische Periodiek, 1977, 84, 261–269.

• **Het Vernieuwd Lager Onderwijs in België**, *Vandenberghe R.*, Pedagogische Studiën, 1985, 62, 210–223.

• **Lokaal vernieuwingsbeleid in het raam van het Vernieuwd Lager Onderwijs**, *Vandenberghe R.*, in *Vernieuwing in het Basisonderwijs*, R. Vandenberghe & B.P.U. Creemers (Red.), Leuven, Acco, 1985, 65–99.

• **Het V.L.O.-project in Vlaanderen. Van plan naar realiteit**, *Vandenberghe R. & Depoortere J.* (Red.), Leuven, Acco, 1986.

• **De schoolbetrokken analyse in het Vernieuwd Lager Onderwijs**, *Vandenberghe R. & Verheyden L.*, Pedagogisch Tijdschrift, 1989, 14, 215–230.

• **Teamfunctioneren in basisscholen. Een onderzoek naar de implementatie van een schoolbetrokken analyse**, *Vandenberghe R., D'herbefelt M., Wouters M. & Van Dooren L.*, in *Onderwijsvernieuwing*, R. Vandenberghe & R. Van der Vegt (Red.), Lisse, Swets & Zeitlinger, 1989.

• **Interne begeleiding van onderwijsvernieuwing : begeleidingsactiviteiten van schoolleiders in het Vernieuwd Lager Onderwijs. Een empirisch onderzoek**, *Van der Perre C.*, Pedagogisch Tijdschrift, ter perse. □

BASISSCHOOL EN BABYSIT

De opdracht van de basisschool zou moeten worden gereorganiseerd op twee niveaus. Enerzijds is daar haar hoofdtak, onderwijzen en opvoeden en die moet binnen de daarvoor voorziene uren de verantwoordelijkheid zijn van het onderwijzerscorps. Anderzijds moet er aandacht zijn voor de tweede opdracht, de opvang, maar niet met dezelfde mensen. Een andere personeelsgroep (toezichters of hoesmen die ook wil noemen), die voor de opvang van de kinderen buiten de specifieke schooluren moet instaan. Wie zal dat betalen? Heel eenvoudig de ouders die hun kinderen buiten de normale schooltijd aan de school toevertrouwen, net zoals zij ook betalen als zij een babysit inhuren. □

(Knack)

ONDERWIJZERS AFGESCHAFD

Onderwijzer of instituteur zal in Frankrijk weldra een verouderde term zijn. Het Journal Officiel kondigde de geboorte aan van de schoolleraar, de professeur des écoles.

En dit is heel wat meer dan een verandering van naam. Een aantal maatregelen moeten de gelijkwaardigheid van alle onderwijsgevenden waarborgen, of ze nu werken op de kleuterschool of op de lycea. De maatregelen dienen om een verdere afkalving van het onderwijzersberoep te voorkomen. □

(N.R.C. Handelsblad)

KROM TAALGEBRUIK

Op 21 mei heeft het Nationaal Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs aan zijn leraressen en leraren een Mededeling gestuurd vanwege het Comité van de Hoofdinspecteurs. De Mededeling is lezer Hugo Joris uit Alken in het verkeerde keelgat geschoten: «De Guimardstraat speelt het klaar om alle leraren een prachtig voorbeeld van ontaal te doen lezen. Wat een geluk dat de hoofdinspecteurs geen les meer geven. Stel je voor dat de leerlingen dit afschuwelijke jargon zouden moeten lezen en aanhoren. Eerlijk gezegd, ik word er moe van.»

Ik ook, meneer Joris. Ik kan dan ook gemakkelijk de verleiding weerstaan om nog maar eens het ambtelijke taalgebruik op de korrel te nemen. Ik heb het er dus bijvoorbeeld niet over dat de hoofdinspecteurs weliswaar pedagogische richtlijnen wensen te geven aan de klasseraden, maar heel vaak uit het oog verliezen dat die klasseraden echt bestaan. Ze schrijven niet: «De klasseraad kan die beslissing aanvullen met een schriftelijk advies», maar ze verkiezen de onpersoonlijke, passieve stijl: «Die beslissing kan worden aangevuld met een schriftelijk advies». Het zij zo.

Echt onthutsend is dat de hoofdinspecteurs een Nederlands gebruiken dat je bezwaarlijk standdaarftaal kunt noemen. Eerst doet ik erbij te schrijven: in hun Comité zal toch ook wel een hoofdinspecteur Nederlands zitten. Maar die opmerking is niet ter zake: alle leraren en dus ook hoofdinspecteurs zijn in de eerste plaats leraren Nederlands nietwaar. Van hun krom taalgebruik krijgt u wel enige staaltjes. Mijn commentaar kunnen de leerlingen aantreffen in hun handboeken Nederlands.

«Het oriënteringsattest A laat voortzetting van de studies toe in het

tweede leerjaar met om het even welke basisoptie», schrijven de hoofdinspecteurs en vlijtige leraren kunnen driemaal naar hun rode potlood grijpen. Allereerst kunnen we «permettre» niet door «toelaten» vertalen, als we «in staat stellen, het mogelijk maken» bedoelen. Daar komt nog bij dat leerlingen bezwaarlijk kunnen spreken van hun «studies», zij gaan gewoon naar school, ook al hebben ze het in het Frans over «faire ses études». En ten slotte is ook «om het even welke» Nederfrans. Met «n'importe quelle» komen «onverschillig welke» of «welke... (dan) ook» overeen. De hoofdinspecteurs hadden met andere woorden bij voorbeeld dit kunnen schrijven: Het oriënteringsattest A stelt de leerling in staat over te gaan naar het tweede leerjaar met welke basisoptie dan ook.

En dat gaat zo maar door. «De klasseraad van het eerste leerjaar A formuleert zijn beoordeling over een leerling onder de vorm van een beslissing», schrijven de hoofdinspecteurs. Als er een soortgelijke Franse Mededeling bestaat, zal er wel «sous forme de» in staan, maar in het Nederlands is alleen «in de vorm van» gangbaar. De hoofdinspecteurs raden ook aan «deze mededeling voorafgaandelijk aan de leden van de bedoelde klasseraad over te maken.» Ze weten dus niet dat je alleen gelden andere betaalmiddelen kunt overmaken en dat je een document aan iemand bezorgt.

Het is een dooddoener, maar zo kan ik echt nog een tijdje doorgaan. Ik bedank er feestelijk voor. Allicht kunnen de klasseraden mijn taak overnemen en eens het Nederlands van hun hoofdinspecteurs onder de loep nemen. Maar het is wel frustrerend.

E. BERODE
(De Standaard)

DE LERAAR ALS PRIMA DONNA

Jean-Paul Sartre concludeerde ooit: «l'enfer, c'est les autres». Voor leraars betekent dat: er is niets mis met het beroep, het zijn de kinderen. De dag van een leraar is gevuld met ontelbare «ontmoetingen». Die verlopen niet altijd even gemakkelijk daar de leraar veel van zijn status als autoriteitsfiguur heeft verloren.

Daarenboven heeft hij niet zomaar met «kinderen» te maken. Hij ontmoet immers «leerlingen». Dat zijn kinderen die verplicht op de schoolbank zitten en veel liever ergens anders zouden zijn. Hij moet er echter voor zorgen dat zijn lessen interessant genoeg zijn om hen te boeien. In die zin geeft hij zo'n zeven voorstellingen per dag en staat hij zo'n veertig jaar op het podium. De leraar is daarmee een drukbezet acteur, die jammer genoeg veel te weinig staande ovaties krijgt. □

(The Times Educational Supplement)

DEELTIJDSE VROUWEN ONDERBETAALD

In Engeland werken zo'n 10% van de leraars deeltijds en 85% hiervan zijn vrouwen. Deze deeltijdsen werken bijna uitsluitend aan een basisloon, onafgezien van hun vroegere functie. Ze moeten dus een tweede keer de promotieladder beklimmen. Deeltijds werk speelt zo een grote rol in de vermindering van promotiekansen voor vrouwen.

Het aandeel van de vrouwen in het onderwijs neemt steeds toe: meermannen dan vrouwen verlaten het beroep en de mannelijke instroming vermindert. Nochtans blijven de hogere functies vooral door mannen bezet en vertaalt de lage status van het beroep zich in lage lonen.

De kans is trouwens reëel dat de nieuwe wetgeving over het lokaal beleid dit proces nog gaat verergeren. Het loon en de werkomstandigheden zullen nog verslechteren omdat de lokale autoriteiten niet meer zullen gebonden zijn door de bestaande afspraken met de onderwijsvakbonden. Wegens de huidige financiële besparingswoede zal immers ook in het onderwijs worden gesnoeid. □

(The Times Educational Supplement)

DIRECTIES IN HUN HEMD

Secretaris-generaal Georges Monard van onderwijs gaat overal lezingen geven over deregulering. Hij doet dat schitterend en wij (directeurs katholiek onderwijs) zijn blij met wat hij zegt, want hij pleit voor meer autonomie voor de scholen. Maar we zijn bang dat hij iets verzwijgt. Hij verbindt aan die autonomie inderdaad onmiddellijk lokale medezeggenschap, zonder erbij te vertellen wat hij daar concreet onder verstaat.

Wij zijn niet tegen inspraak, maar wel tegen het feit dat dit zo onvoorbereid gebeurt. Noch de inrichtende machten, noch de vakbonden of de niet-gesyndiceerde leraren, noch de ouders zijn daarop voorbereid. Wij vrezen dan ook dat men zich zal beperken tot medezeggenschap en niet zal komen tot medeverantwoordelijkheid, zodat de directies opnieuw in hun hemd worden gezet. □

(Knack)

DOMMER

Voor het derde opeenvolgende jaar stelden Amerikaanse onderzoekers vast dat studenten in de V.S. nog maar eens dommer zijn geworden. Het onderzoek werd uitgevoerd in 22 staten bij meer dan één miljoen Amerikaanse jongeren, die in het najaar naar de universiteit gaan. Op basis van verscheidene multiple-choice tests werden waardeschalen tussen 200 en 800 punten aangelegd. Op wiskunde scoorde men gemiddeld 476 punten. Voortaalvaardigheid kwam dit jaar een gemiddelde van 424 punten uit de bus, of het laagste cijfer sedert 1971, toen de tests voor het eerst werden afgenomen. De achteruitgang van de taalkennis wordt toegeschreven aan het feit dat Amerikaanse jongeren aanzienlijk minder lezen dan vroeger. Video-spelletjes en video-clips hebben bij veel jongeren het lezen verdrongen. □

(Het Nieuwsblad)

HOOFDPIJN

Ongeveer vijftien procent van de middelbare scholieren in Nederland heeft wekelijks last van hoofdpijn.

Tachtig procent heeft er ten minste één keer per jaar last van. Hoofdpijn komt vaker voor bij ontevredenheid over de eigen gezondheid, maar het is niet duidelijk of een slechte gezondheid de hoofdpijn veroorzaakt of hoofdpijn de ontevredenheid over de eigen gezondheid doet toenemen. De intensiteit en de duur van de hoofdpijnaanvallen verminderen wanneer de jongere gelukkig is over zijn of haar zelfstandigheid.

Ook een actievare manier om met problemen om te gaan laat de ernst van de hoofdpijnklachten teruglopen.

Onderzoekers stellen nu dat jongeren die last hebben van hoofdpijn waarschijnlijk kunnen profiteren van instructies om goed met stress om te gaan. □

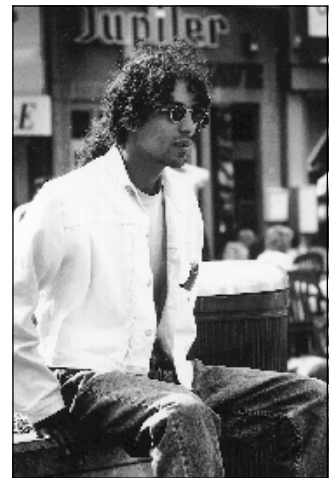
(Headache)

WIE IS DE JEUGD DE BAAS ?

Op een congres in Den Haag met als thema «Wie is de jeugd de baas ?» kwam ook Henk Strietman van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen aan het woord. Hij had het over de opvoedingsverantwoordelijkheid van de school. Ondanks een gewijzigde gezinssituatie – veel minder een bevelshuishouding en veeleer een onderhandelingshuishouden – verloopt de opvoeding van jongens en meisjes nog steeds traditioneel.

De traditoneel bestaande verschillen tussen de seksen ziet men ook op school. Jongens zijn rationeler en zien de voordelen van de school vooral vanuit beroepsperspectief. Meisjes zijn emotioneler en hechten meer aan een gezellige school. Ondanks deze waardering blijft het spijbelen en voortijdig schoolverlaten verre van een uitzondering. De kritiek van de jongeren geldt vooral de organisatie, de regeling van allerlei zaken m.b.t. leefbaarheid en ruimte voor persoonlijke vrijheid.

De opdracht van de school verandert : minder kennis overdragen en meer leren omgaan met snelle veranderingen. Dit betekent meer aandacht voor de ontwikkeling van vaardigheden en van een houding die erop gericht is om

daar actief en bewust mee om te gaan. Het onderwijsbeleid moet hiertoe de ruimte bieden.

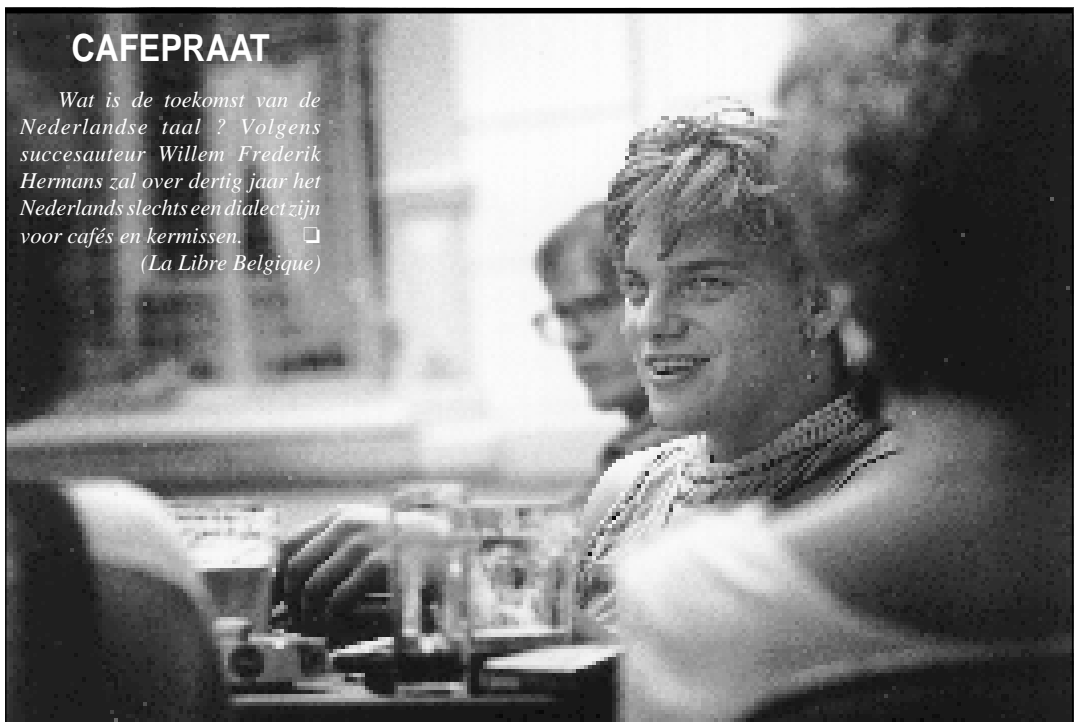
Het merendeel van de leerlingen heeft een speciale band met één of meer docenten. Een groot deel van de jeugd heeft deze ervaring niet, alhoewel wie jarenlang een groot deel van de week op de school doorbrengt onder de hoede van docenten toch mag hopen dat enkele van deze figuren ook persoonlijk iets betekenen. De leerkracht die met zijn twee benen in het onderwijsleven staat en daar ook plezier aan beleeft kan immers een inspiratiebron vormen voor zijn leerlingen. □

(Uitleg)

CAFEPRAAT

Wat is de toekomst van de Nederlandse taal ? Volgens succesauteur Willem Frederik Hermans zal over dertig jaar het Nederlands slechts een dialect zijn voor cafés en kermissen. □

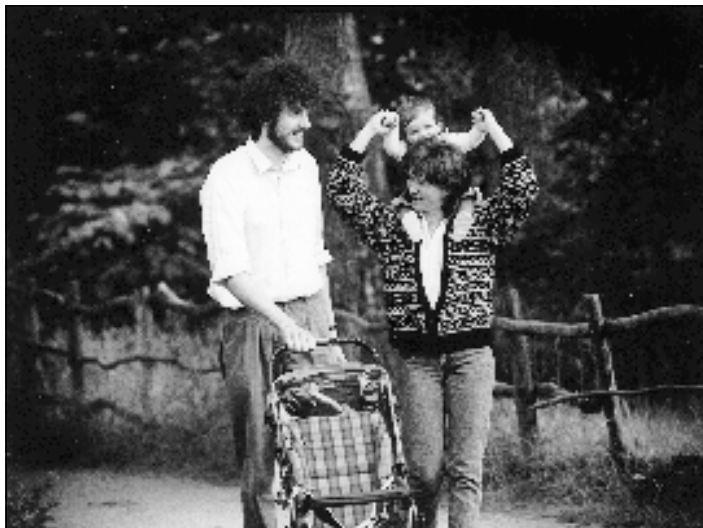
(La Libre Belgique)

HET GEZIN BEPAALT DE STUDIEPLANNEN

Jan Denys onderzocht voor **KLASSE** de samenhang tussen het al of niet plannen om verder te studeren, het beroep van vader en moeder en het behoren tot een- of tweeverdienersgezinnen. De resultaten zijn opvallend. Zo wordt bijvoorbeeld de positieve invloed van thuiswerkende moeders op dit vlak niet bevestigd.

Professor *Deleek* kwam onlangs opnieuw in het nieuws met enkele recente bevindingen over de huidige democratisering van het onderwijs. Nog steeds stromen arbeiderskinderen relatief minder door naar het algemeen secundair onderwijs en nadien naar hogere niveaus van onderwijs. Vanuit verscheidene hoeken kreeg professor *Deleek* tegenwind. Zo wordt het thema democratisering van het onderwijs wel erg versmald als het alleen gaat om doorstroming naar algemeen secundair onderwijs. Op een subtiele wijze

worden technisch en beroepssecundair onderwijs hier gedegradeerd tot restonderwijs en dat verdienen deze onderwijsvormen niet.

Een interessante kritiek kwam van *Mieke van Haegendoren*. In Knack hekelde zij het feit dat in de onderzoeken van *Deleek* rekening wordt gehouden met de beroepspositie van de vader.

«Aan de universiteiten zitten vooral studenten van wie de vader hogere bediende is of een kaderfunctie heeft. Maar wat doet hun moeder? Waarschijnlijk zijn er in die socio-culturele categorie ook veel meer werkende vrouwen. Men gaat nog steeds uit van sociale klassen, maar men gaat niet na of er in die gezinnen twee inkomens zijn of maar één... Ik vind het zeer merkwaardig dat die idee nog nooit naar voor is gebracht en onderzocht».

Dit artikel is een poging tot antwoord op deze vraag. We putten hiervoor uit een onderzoek in het arrondissement Leuven bij zo'n 4000 laatstejaars secundair onderwijs (80% van de volledige populatie laatstejaars in dat gebied).

Vinden we verschillen inzake plannen om verder te studeren naargelang van het beroep van vader of moeder en naar gelang het om tweeverdieners- of éénverdienersgezinnen gaat?

Vinden we ook verschillen als we bovengenoemde kenmerken combineren? Vinden we bijvoorbeeld verschillen tussen tweeverdienende of éénverdienende arbeidersgezinnen? Dat zijn de vragen waarop we een antwoord zoeken.

1. DE STUDIEVORM

De gekozen studievorm heeft ongetwijfeld de grootste invloed op de plannen om al of niet verder te studeren. Wie kiest voor het A.S.O. en slaagt in het laatste jaar studeert ongeacht de sociale herkomst bijna zeker verder. In

elke beroepsgroep is het verschil tussen A.S.O.-ers en T.S.O.-ers heel groot. Zo maken in het A.S.O. kinderen van wie de vader bediende is in 93% van de gevallen plannen om verder te studeren, in het T.S.O. is dat slechts 59%.

De verschillen tussen de studievorm inzake **sociale herkomst** is echter heel groot. Zo vinden we in het A.S.O. slechts 15% kinderen van wie de vader arbeider is. In het T.S.O. is dit 33% en in het B.S.O. zelfs 51%. In het buitengewoon secundair onderwijs (Bu.S.O.) vinden we zelfs een aandeel van 68%. Daartegenover bedraagt het aandeel leerlingen van wie de vader directeur of hoger kader is in het A.S.O. 17%. In het T.S.O. is dat slechts 6% en in het B.S.O. 3,5%. In het Bu.S.O. gaat het tenslotte om nog slechts 2%.

Dezelfde verschillen merken we inzake beroepspositie van de moeder. Er zijn nog steeds weinig vrouwen die directie- of hogere functies innemen zodat deze verschillen weinig relevant zijn.

Leerlingen van wie de moeder een bedieningsfunctie bekleedt maken in het A.S.O. 41% van het totaal uit. In het T.S.O. daalt dit aandeel tot 24%, en in het B.S.O. bedraagt hun aandeel slechts 12%. Omgekeerd heeft slechts 5% van alle laatstejaars in het A.S.O. een moeder die arbeidster is. In het T.S.O. is dit 10%, in het B.S.O. 14%.

In alle onderwijsvormen zijn de meeste moeders **huisvrouwen** maar de verschillen blijven groot. In het A.S.O. heeft 43% van de laatstejaars een moeder die huisvrouw is. In het T.S.O. is dit 53% en in het B.S.O. zelfs 60%. In het Bu.S.O. klimt dit aandeel nog tot 66%. Met dit laatste gegeven wordt meteen duidelijk dat het aandeel jongeren uit tweeverdienersgezinnen groter is in het A.S.O. dan in het T.S.O. en B.S.O. We stellen inderdaad vast dat in het A.S.O. 45% van alle laatstejaars behoort tot tweeverdienersgezinnen. In het T.S.O. is dit nog 33% en in het B.S.O. slechts 26%. Tweeverdienersgezinnen zijn dus nergens in de meerderheid. Leerlingen uit T.S.O. en B.S.O. worden ook meer geconfronteerd met uitzonderlijke situaties zoals een werkloze moe-

ders (zowel de vader als de moeder) maken minder plannen om verdere studeren dan kinderen van bedienden. Kinderen uit **éénverdienersgezinnen** (ongeacht het beroep van de vader) maken eveneens minder plannen om verder te studeren in vergelijking met de collega's uit tweeverdienersgezinnen. Dit verschil tussen éénverdieners- en tweeverdienersgezinnen is minimaal bij bedienden, directeurs en hogere kaders maar groter bij arbeiders.

Het feit dat iemand behoort tot een éénverdienersgezin lijkt alleen in de gevallen waar de vader arbeider is de plannen om verder te studeren af te remmen. Waar de vader bediende is of een directeurs- (of hoger) kaderfunctie uitoefent maakt het weinig uit of de vrouw al dan niet werkt, ten minste voor wat de plannen betreft om verder te studeren.

Het is dus wel degelijk relevant om te veronderstellen dat het hebben van slechts één inkomen in arbeidersgezinnen een bijkomende drempel betekent om verder te studeren. Of naast deze financiële drempel ook nog specifieke sociaal-culturele factoren een rol spelen is niet uitgesloten. Het is mogelijk dat in een éénverdienersgezin een cultuur heerst die minder gericht is op verder studeren en meer op

het onmiddellijk betreden van de arbeidsmarkt. Ook zou het uit werken gaan van beide ouders een positieve invloed kunnen hebben op het ambitieniveau van de jongeren.

Een sexespecifieke samenhang konden we in elk geval niet ontdekken: jongens en meisjes reageren hetzelfde. Indien sociaal-culturele factoren die samenhangen met één- of tweeverdienersgezinnen een autonoom effect zouden sorteren op de plannen om verder te studeren dan rijst de vraag waarom dat enkel zo is in arbeidersgezinnen en niet in andere sociale klassen?

De veelgehoorde bewering dat het **thuisblijven van de moeder** een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van de kinderen wordt hier niet bevestigd. Dit is een tweede belangrijke vaststelling. Kinderen van huisvrouwen maken nergens meer plannen om verder te studeren dan kinderen van wie de moeder werkt. In de arbeidersklasse is het tegendeel zelfs waar.

Uit andere analyses weten we bovendien dat kinderen van huisvrouwen in minstens evenveel gevallen jaren moeten overdoen dan kinderen van werkende moeders.

Met bijkomende analyses hopen we later onze bevindingen verder te verfijnen.

In het A.S.O. studeren bijvoorbeeld slechts weinig jongeren niet verder. Deze kinderen komen bijna uitsluitend uit zwakkere richtingen. In het T.S.O. zijn er de verschillen tussen de doorstroom- en kwalificatierichtingen. Ook hopen we nog analyses te doen die de samenhang nagaan tussen de beroepspositie van de ouders en de effectieve keuze van de laatstejaars. Welke studies men kiest lijkt ons ook belangrijk. Arbeiderskinderen of kinderen uit éénverdienersgezinnen zouden relatief meer voor kortlopende opleidingen kunnen kiezen.

Tenslotte lijkt het ons relevant om na te gaan of het behoren tot een onvolledig gezin een specifieke samenhang vertoont met het al of niet plannen om verder te studeren. □

Jan DENYS,
Wetenschappelijk Medewerker
Hoger Instituut voor de Arbeid.

MANAGEMENT

In uw nummer over schoolmanagement werd een overzicht gegeven van het aanbod inzake opleidingen. Weliswaar vernoemde u ons instituut met twee projecten in het kader van de organieke regeling voor de navorming. Wij willen er u op wijzen dat zij slechts een zeer beperkt deel uitmaken van de opleidingscursussen voor schooldirecties aan ons Instituut.

Sinds 1972 organiseert het IDEA cursussen voor beginnende schoolleiders buiten de decretale regeling. Dat wil zeggen dat zowat de helft van de directies uit het Katholiek Secundair Onderwijs aan de UFSIA werden gevormd. Wij vinden het spijtig dat dit niet onbelangrijke aanbod in KLASSE werd vergeten. Het wijst op een tendens die aan de «decretale» navorming méér belang hecht dan dat deze werkelijk vertegenwoordigt. Het ware wellicht interessant hieraan eens aandacht te besteden.

Overigens willen wij u met deze felicitieren voor vorm en inhoud van uw tijdschrift. Het doet ons ook genoegen dat u daarin aandacht besteedt aan het wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten. Doch ook hier hadden wij iets meer nauwkeurigheid verwacht. Zo wordt in KLASSE van mei 1990 op blz. 4 verslag uitgebracht van een onderzoek van onze medewerker, Dr. P. Mahieu. Hij werd echter verkeerdlijks als lid van de U.I.A. genoemd. □

Prof. E. Maurice,
Voorzitter Instituut voor
Didactiek en Andragogie

ZWIJG NIET LANGER

Ook u kunt schrijven. Dit is een Forum voor persoonlijke visies op onderwijs en commentaar van lezers. Reageer het liefst in maximum 500 woorden. Dan blijft er ook plaats voor anderen om de dialoog open te houden. Vermeld uw naam en adres (eventueel ook uw telefoonnummer), want van anonieme brieven maken we snijdsel. □

MARIONET OF MEESTER ?

«De dikste boeken over jeugdopvoeding worden geschreven door mensen die zich nog geen uur per week met hun kinderen bezig houden». Dat lezen we in het boek *Marionet of Meester* waarmee de Volksunie uitpakt. Ontzuiling is het kernwoord.

De Onderwijswerkgroep van de Volksunie publiceerde een **leerkrachtenboek**. «Met deze publikatie heeft de Volksunie niet de bedoeling een revolutionaire beleidsvisie uit te tekenen. Wel reiken we nieuwe griffels aan om het onderwijs in Vlaanderen op een schone lei vooral kwaliteitsgericht in te vullen. De toekomst beveiligen betekent in de eerste plaats openstaan voor netoverschrijdende initiatieven. De wetenschap dat we nu al de helft van de Vlaamse begroting aan onderwijs besteden moet ons ervoor behoeden in een uitzichtloze uitgavenspiraal te verzeilen. Alleen een nu toch wel hoogdringende bijsturing in de richting van **ontzuiling** kan de toekomst van onze jeugd veilig stellen.» Dit schrijft *Jaak Gabriëls* in de inleiding.

Er was een tijd dat de medeburgers voor hem de pet oplichtten en hem groetten met dat ene, alomvattende woord: «Meester! Maar zijn onbetwist maatschappelijk prestige en onaantastbaar gezag zijn op de klippen gelopen van een maatschappij waarin alles tot koopwaar herleid wordt. Bovendien ervaart de hedendaagse leerkracht dat hij in deze spitstechnologische samenleving niet langer meer de enige kennisoverdrager is. Succesboys in de privé-sector maken nu het maatschappelijk ideaalbeeld uit. De leerkracht wordt om zijn vlakke loopbaan met enige meewarigheid bekeken. Als een marionet mag hij dansen naar de pijpen van directie en inspectie die hem via weer eens nieuwe instructies van pedagoogchelaars en bureaucraten voor de zoveelste keer programmeren.

De Volksunie pleit voor een **morele en financiële herwaardering** én voor een **betaalbaar onderwijs**. «Dat omvattende besparingen mogelijk zijn is een gegeven waaraan zelden rucht-

baarheid gegeven wordt. De compensaties en meeruitgaven die voortvloeien uit de duur betaalde schoolvrede, leiden tot een groeiende behoeftenstroom en zo tot een onrechtmatige lastenverzwaring voor de gemeenschap.

De verzuilde groepen blijven elkaar als vanzelf beschermen. Eendrachtig halen ze voordeel uit de zwaar overtrokken bestedingen. Bij nader toezien houdt dit in dat de Vlaamse Gemeenschap op deze manier voor veel miljarden moet opdraaien.

Een onderwijsbegroting waarbij voor een efficiënt en rationeel beheer geopteerd wordt kan best op de ronde som van 160 miljard afgesloten worden (nu 186 miljard). Een besparing die meteen kan worden aangegrepen om het loon van de leerkrachten beduidend op te waarderen.»

De Volksunie stelt een pluralisme voor dat het zuilensysteem geleidelijk afbouwt. Maar ook een herschikking van de middelen binnen het algemeen budget van de Vlaamse Executieve zou geld vrij kunnen maken. Zo slorpt bijvoorbeeld de parallelle werking van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (V.D.A.B.) ontzettend veel geld op, terwijl het integreren van de beroepsopleidingen in de bestaande onderwijsstructuren besparend zou werken. «Het onderwijsbeleid mag geen optelsom zijn van de eisen van de drie zuilen», besluiten de onderwijsdeskundigen. □

«*Marionet of Meester*» telt 120

bladzijden en is gratis te verkrijgen bij het Vlaams Nationaal Studiecentrum, Barrikadenplein 12, 1000 Brussel. Tel. 02-219 49 30.

KNELPUNT KNELPUNT

HOE ZOU U REAGEREN EN WAAROM ?

HET PROBLEEM

U hebt in de klas al een aantal opmerkingen gemaakt maar woorden helpen niet. Nu vindt u dat er een sanctie moet volgen. Wat doet u ?

DE REACTIES

Leraar A : Ik pik er de grootste ordeverstoorder uit en laat die straf schrijven.

Leraar B : Ik leg het lesverloop volledig stil en leg een straf op aan de hele groep.

Leraar C : Ik zeg dat ik uiteindelijk toch niemand wil straffen en dat ik ontgoocheld ben over hun gedrag.

Leraar D : Ik zeg dat ze de volgende les wat zullen meemaken.

Leraar E : Ik laat één of meer leerlingen na de les een karwei opknappen (b.v. de refter opruimen).

EEN UITWEG

Voor veel leerlingen is straf een betaalmiddel : als ze ze uitvoeren is alles vergeten. Een straf mag dus het herstel van een goede relatie niet in de weg staan. Een aangepaste straf hangt nauw samen met de persoonlijkheid

van leraar en leerlingen, de situatie en de schoolcultuur.

Toch kunnen we stellen dat elke straf aan enkele eisen moet voldoen.

1. Meestal hebben leerlingen die een straf verdiend hebben daar niets op tegen zolang de inhoud van de straf in **redelijke verhouding** staat met het gebeuren.

2. U kunt er niet zomaar iemand uitpikken om een **voorbeeld** te stellen voor de anderen.

3. Als u **iedereen** straft is dat een signaal van uw eigen onvermogen. U treft immers onschuldigen. U kunt wel iets collectief duidelijk maken.

4. De straf moet **zinnig zijn** (geen strafregels laten schrijven) en er moet een verband bestaan tussen het gebeuren en de straf. De leerling mag niet de indruk krijgen dat de leraar voordeel heeft bij de straf.

5. Straf kan **niet lang uitgesteld worden**. Ze moet volgen op het vergrijp. En als ze eenmaal uitgevoerd is moet er niet meer op worden teruggekomen.

6. Straf is geen doel maar een **middel**. De leraar moet de deur altijd open laten voor een nieuw begin. □

LERAARS NAAR AMERIKA

De *Commission for Educational Exchange* (tussen de U.S.A., België en Luxemburg) biedt een aantal kansen voor een **rechtstreekse uitwisseling** voor leraars uit het hoger secundair onderwijs. Een leraar uit België wordt zo gewisseld met een Amerikaans leraar terwijl beiden door hun respectievelijke inrichtende macht blijven betaald worden. Drie jaar ervaring en vaste benoeming zijn vereist om het schooljaar 1991-1992 in de States door te brengen.

Daarnaast bestaat er ook de mogelijkheid om in Amerika een zomerstage van 5 of 6 weken te volgen. Normaal bestaat dit programma uit een vijftal weken intensieve studie gevolgd door een georganiseerde groepsreis (alle kosten voor de leraar worden door de commissie gedragen, andere familieleden betalen zelf).

Wie geen drie jaar ervaring heeft, kan toch nog een jaartje States meepikken als *Foreign Language Teaching Assistant* (Frans, Duits of Nederlands). □

Commission for Educational Exchange, Gulden Vlieslaan 79, 1060 Brussel. Tel. 02-537 08 59. Kandidaturen vóór 15 januari 1991.

PRIJS VOOR BIOLOGIE J. KETS 1991

Elk jaar kent de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen een prijs van 15.000 fr. toe aan de meest verdienstelijke studie(s) van een biologisch onderwerp, uitgevoerd door één of meerdere leerlingen van de hoogste klas van het S.O. Hierdoor worden de leerlingen aangemoedigd de natuur beter te bestuderen en meer te waarderen. Het wetenschappelijk werk is tevens een goede voorbereiding op verdere studies.

Dit schooljaar zullen de inzendingen voor deze wedstrijd ook automatisch worden doorgezonden naar de *Wedstrijd voor Wetenschappelijke Projecten*, die in het raam van de Koninklijke Feestelijkheden 60/40 wordt georganiseerd. □

Inlichtingen en reglement : Zoo van

Antwerpen, tel. 03-231 16 40 of F. Van Esch, Inspecteur, Ambroossteenvweg 144, 1981 Zemst (Hofstade).

NEDERLANDS IN LEIPZIG

Via de Belgische ambassade in de voormalige D.D.R. bereikt ons een oproep van prof. *Worgt*, hoogleraar Nederlands aan de universiteit van Leipzig. Hij wil met zijn (oud-)leerlingen een initiatief starten om het Nederlands op middelbare scholen in Oost-Duitsland te verspreiden. Volgens hem bestaat daarvoor belangstelling, vooral in gebieden waar platduits wordt gesproken. Professor *Worgt* zoekt nu informatie contact met onderwijsinstellingen in Vlaanderen en Nederland. Hij wil corresponderen

en leraars en leerlingen uitwisselen. Hij zoekt voor de Oostduitse bibliotheken ook dringend (afgedankte ?) Nederlandse (school-)boeken.

Hier volgt zijn adres. Als Karl Marx ten minste nog heeft stand gehouden. □

Prof. Dr. K.R.G. Worgt, Karl Marx Universität, Sektion Germanistik und Literaturwissenschaft, KarlMarxPlatz 9, 7010 Leipzig, D.D.R.

CONTACT MET DUITSE SCHOLEN

De Duitse Vriendenkring Vlaanderen-Neder-Saksen zoekt contact met Vlaamse leraars die met hun klas aan uitwisseling via correspondentie en bezoeken willen doen met Duitse school-

klassen. Scholieren vanaf 12 jaar komen in aanmerking en behalve Duits kunnen de contacten ook Engels en Frans zijn. De *Freundeskreis Flandern-Niedersachsen* werd in 1983 opgericht door Rudolf Wedekind na enkele enthousiaste vakanties aan onze kust waar hij onze taal, ons cultureel erfgoed en onze gastvrijheid leerde kennen. Hij betreurt dat zo weinig verenigingen, scholen, steden en dorpen verzusteren met Vlaamse tegenhangers en dat de Duitsers het liever gaan zoeken in Frankrijk en Engeland. Vandaar zijn bekommernis om de contacten met Vlaanderen te bevorderen. □ *Rudolf Wedekind, Freundeskreis Vlaanderen Neder-Saksen, Zur Allerhaube 4, D-3257 Altenbagen 1. Tel. uit België : 00-49-5041-5691.*

TAALUITWISSELINGEN

Het is onmogelijk een volledig overzicht te geven van alle bestaande taaluitwisselingen voor jongeren. Toch deze poging vol interessante adressen.

WALLONIE

- Vereniging Vlaamse Leerkrachten (V.V.L.), Zwijgerstraat 37, 2000 Antwerpen. Tel. 03-237 65 59.
- Taaluitwisseling, Bond Grote en Jonge Gezinnen, Troonstraat 125, 1050 Brussel. Tel. 02-507 89 66.

ENGELS

- The British Council, M. Richard Law, Spring Gardens 10 - SWIA 2BN London, Great-Britain. Tel. 00-44-13-29 40 62.
- Youth Exchange Service, M.H. Antoine, de la Charmillelaan 14, bus 52, 1200 Brussel. Tel. 02-770 41 64.
- Catho Instituut, Ruyschaert-Gansemans, Fabiolalaan 23, 9840 De Pinte. Tel. 091-82 44 62.

FRANS

- Windekind, F. Lanckman, Katstraat 15, 9340 Lede. Tel. 053-80 23 28.
- Animatiecentrum voor Talen, Anspachcentrum 36, 1000 Brussel. Tel. 02-218 12 05.
- Kreata, Annemarie Desmet, Gulden Vlieslaan 34, bus 4, 8000 Brugge. Tel. 050-33 85 47.
- D.P., Jacques Allemeersch, Th.

Sevenslaan 170, bus 3, 8500 Kortrijk. Tel. 056-20 08 53.

DUITS

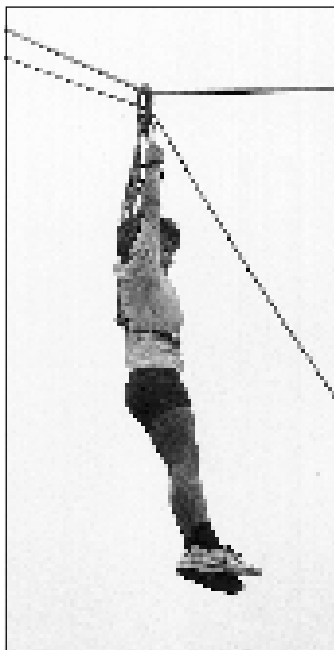
- Goethe Instituut, Carine Lesceux, Beldiardstraat 58, 1040 Brussel. Tel. 02-230 39 70.

WESTEUROPESE TALEN

- Engels, Frans, Duits, Spaans en Italiaans enz.
- Ahoy Travel, Dirk Hendrickx, Turnhoutsebaan 115, 2970 Schilde. Tel. 03-384 23 83 of 384 24 15.
- Animatiecentrum voor Talen, Anspachlaan 36, 1000 Brussel. Tel. 02-218 12 05.
- BJK, Danny Roelandt, Prinses Clementinalaan 205, 9000 Gent. Tel. 091-21 08 05.
- Youth for Understanding Benelux, Postbus 25, 3645 ZJ Vinkeveen, Nederland. Tel. 00-31-2972-4850.
- EF Talenreizen, Rita Waeytens, Legrandlaan 63, 1050 Brussel. Tel. 02-640 68 35.
- E.S.T.O., F. Ducobu, rue de la Croix 74, 1420 Braine-l'Alleud. Tel. 02-384 54 76.
- Home from Home en het Instituut voor Moderne Talen, Nensi De Wilder, Spillemansstraat 10, 2200 Antwerpen. Tel. 03-235 97 20.
- I.P.M.C., International Limited, David Mealing, Springbridge Mens, Springbridge Road - W5 2AB London. Tel. 00-44-15 66 36 46.
- ISOK, JFH de Zeeuw, Jan-Tooropstraat 4, 2225 XT Katwijk, Ne-

derland. Tel. 00-31-1718-13 533.

- Postuniversitair Centrum, Luc Duyssens, Universitaire Campus, 3590 Diepenbeek. Tel. 011-22 99 61.
 - Vakantie cursussen Roelandt, Dir. Eichperger, Koningin Astridlaan 169, 9000 Gent. Tel. 091-21 60 44.
 - Wiams Vakantieverblijven, Jean-Pierre Wiams, Charles Degrellestraat 36, 1000 Brussel. Tel. 02-735 58 83.
 - The Windrose, Myriam Bonnet, Vier Windenlaan 9, 1780 Wemmel. Tel. 02-460 34 59.
 - N.E.S.D., Walter De Pauw, 't Hooghe 120, 8500 Kortrijk. Tel. 056-21 05 27.
 - Talencentrum R.U. Gent, Sint-Pieternieuwstraat 136, 9000 Gent. Tel. 091-25 75 71.
 - K.U. Leuven, Michaël Goethals, Blijde Inkomststraat 21, 3000 Leuven. Tel. 016-28 47 64.
- OOSTEUROPESE EN OOSTERSE TALEN**
- Japans, Chinees, Russisch, Arabisch, Koreaans, Hebreeuws, Grieks, Pools, Portugees, Scandinavische, Arabische en Aziatische talen kun je o.a. in het bovenvermelde I.P.M.C. van David Mealing leren, in het Talencentrum R.U. Gent of in het Institut Libre Marie Haps, Aarlenstraat 11, 1040 Brussel. Tel. 02-511 02 92. □

VOOR HET GOEDE DOEL

De Belgische Vereniging voor strijd tegen Mucoviscidose gaat een groot **sportproject** opzetten, waarmee ze heel België wil bereiken. Daarom roept de Vereniging de scholen op om hun jaarlijkse sportdag in 1991 te organiseren rond dit thema.

Mucoviscidose is de bij kinderen meest voorkomende erfelijke en genetische ziekte. De longcellen produceren een dik en kleverig slijm wat uiteindelijk de longen verstopt. 30 jaar. Dat is nu ongeveer de levensverwachting.

Op 27 april 1991 vindt een Nationale Sportdag plaats in Mechelen in aanwezigheid van sport- en andere vedetten waaraan de jongeren gratis kunnen deelnemen. Belangstellende scholen worden vriendelijk verzocht met de Vereniging contact op te nemen.

Belgische Vereniging voor Strijd tegen Mucoviscidose, Georges Brugmannplein 29, 1060 Brussel. Tel. 02-347 30 64.

STERF GEINFORMEERD

Om de bevolking zo snel en zo nauwkeurig mogelijk te informeren over de omvang en de ernst van bepaalde gebeurtenissen in kerncentrales, wordt een nieuw

systeem ingevoerd. Een internationale groep deskundigen stelde een eenvoudige internationale schaal van «anomalieën, incidenten en ongevallen» op. Daarmee kunt u een incident in een kerncentrale situeren in de gebeurtenisschaal. Op die manier wil men het publiek beter informeren.

Het Ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu en het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid hebben een «plakket» (oh, ramp wat is dat ?) ontworpen waarop deze schaal wordt beschreven. U kunt het gratis bekomen bij :

– de Dienst voor bescherming tegen ioniserende stralingen van

het Ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu, Rijksadministratief Centrum, Vesaliusgebouw, 1010 Brussel, tel. 02-210 49 66. – de Dienst voor Technische Veiligheid van Kerninstallaties van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, Belliardstraat 53, 1040 Brussel, tel. 02-233 45 39. □

KLAS OVER DE GRENZEN

Het «Office Central de la Coopération à l'Ecole» wil de relaties tussen scholen uit verschillende landen bevorderen. Daartoe werden twee projecten opgezet. Enerzijds zoekt men

klassen die willen corresponderen met klassen uit andere landen. Anderzijds wil men een «Association européenne des Ecoles pour des projets coopératifs» creëren. Hierdoor zou de uitwisseling tussen scholen worden aangemoedigd vanuit concrete, door de leer-

lingen zelf uitgewerkte projecten. □ O.C.C.E. Mission Europe, 101bis Rue du Ranelagh, 75016 Paris (France).

VORMING VOOR LERAARS

Vakoverschrijdend

– Naar een Dienst Ontwikkelingswerk voor het onderwijs : op 25 oktober.

Een reeks beschouwingen rond deze dienst, die zich o.a. zal toeleggen op de ontwikkeling van materialen waarmee de **gemeenschapsinspectie-nieuwe stijl** haar functie zal moeten waarmaken. (Org. A).

– Participatief schoolbeleid : op 8 december.

Uiteenzettingen over het wettelijk kader, feiten en knelpunten rond **lokale autonomie** en een drietal praktijkgevallen van scholen waar reeds rond participatie en inspraak wordt gewerkt. Met discussiemap voor snelle inschrijvers. (Org. A).

– **Europe 1992** : international perspectives in education : van 24 tot 27 oktober.

Een congres in Maastricht over onderwijs en politiek, het leerplan, schoolorganisatie, professionele begeleiding van het onderwijs en van de individuele leerling enz. (Org. D).

Mens en maatschappij

– Jeugdcriminaliteit, **jeugdbeschermingen school**: op 21 november. Een studienamiddag waarop ook lesmappen over deze thema's worden voorgesteld. (Org. B).

– Het **leerbedreigde kind** : op 9 november.

Een panelgesprek (met o.a. prof. Ruijsenaers, K.U.L. en Minister Luc Van den Brande) over de problematiek van kinderen met leerproblemen en de wijze waarop D.O.L.M. (Dienst voor Opvoedings- en Leerproblemen) hieraan concreet tegemoet komt. (Org. C). □

Contactadressen :

Org. A : Stichting-Lodewijk de Raet, Liedtsstraat 27-29, 1210 Brussel, tel. 02-242 01 11.

Org. B : K.U.L., Aggregatie Criminologie, Hooverplein 10, 3000 Leuven, tel. 016-28 53 00.

Org. C : D.O.L.M., Dorp 8, 2820 Bonbeiden, tel. 015-51 56 95.

Org. D : Associatie voor Begeleiding van het Onderwijs - Afdeling Vlaanderen, Meeuwenstraat 1, 2460 Lichtaart, tel. 014-55 77 51.

WERK IN EUROPA

Het Directoraat-generaal inzake Werkgelegenheid heeft een Europees documentatiesysteem over de werkgelegenheid (SYSDÉM) opgericht, dat bestaat uit een netwerk correspondenten in elke lidstaat, een analyseservice die rapporten en bulletins publiceert en een informatieservice die via een databank advies en documentatie verstrekt. Daarmee kunnen we trends onderscheiden op de Europese arbeidsmarkt. □ Inlichtingen: tel. 02-511 20 58.

HOE SOLLICITEREN ?

Het Stedelijk Pedagogisch Centrum van Antwerpen heeft voor leerlingen van de hoogste jaren secundair onderwijs een bundel «Sollicitatie en kwalificatie» gemaakt. In het eerste gedeelte vindt men nuttige informatie over de wettelijke reglementeringen inzake werkloosheid en werk zoeken. Het tweede gedeelte is meer praktisch gericht en kan gebruikt worden om leerlingen vaardigheden aan te leren i.v.m. solliciteren. Via concrete oefeningen krijgen de leerlingen inzicht in hun eigen kunnen. □ Stedelijk Pedagogisch Centrum, Meerlenhoflaan 20, 2660 Hoboken. Tel. 03-830 01 11.

RUIL JE TAAL

Uitgeverij De Goede Pers bereikt met haar tijdschriften Doremi, Zonnekind, Zonnestraat, Zonneland en Top elke week zo'n miljoen jonge lezers in Vlaanderen en Wallonië. Omdat elk blad al sinds jaar en dag een Waalse tegenhanger heeft wil de uitgeverij een bijzondere inspanning doen om contacten tussen leerlingen, klassen en scholen over de taalgrens heen te bevorderen. In de bladen verschijnen deelnemingsformulieren die door een speciaal actie-secretariaat worden verwerkt. Nadien kunnen de klassen brieven, tekeningen of verzamelingen uitwisselen. Eventueel kan er ook een kort bezoek worden georganiseerd. Begin december worden tien Vlaamse en tien Waalse klassen van het vijfde en het zesde leerjaar voor een volledig tweetalig project samengebracht. Alle verslagen van de deelnemers aan de actie worden eind januari verzameld en officieel aan de koning overhandigd. □

De Goede Pers, Abdijstraat 1, 3271 Averbode, tel. 013-78 01 11.

DE PENSIOENENDOOLHOF

Het pensioen van de leraars is een vrij ingewikkelde materie. Niet iedereen vindt in deze doolhof even gemakkelijk zijn weg. De handleiding *«De pensioenen in het Onderwijs»* gidst u er echter veilig doorheen. Het Staatssecretariaat voor Pensioenen, Nijverheidsstraat 10, 1ste Verdieping, 1040 Brussel, tel. 02-513 39 88 stond in voor de juistheid van de informatie. INBEL, het Belgisch Instituut voor Voorlichting en

Documentatie zorgt voor de verspreiding.

De brochure kost 150 fr. U kunt ze bestellen door storting van 150 fr. (+ 30 fr. verzendingskosten) op rekening nr. 000-0014702-55 van INBEL, met vermelding van de titel. □
INBEL, Informatiecentrum, Kunstlaan 3, 1040 Brussel. Tel. 02-217 11 11. De INBEL-catalogus met al hun publicaties is gratis!

DOORBREEK DE ROLLEN

«Rolbewustwording op de basisschool» is een kaartensorteermethode voor roldoorbrekend onderwijs. Het pakket bestaat uit

een doos met acht sets speelkaarten plus een handleiding met gebruikerstips en achtergrondinformatie. Elk teamlid heeft een set van 139 kaarten waarop allerlei stellingen en uitspraken over rolbevestigend onderwijs zijn vermeld. Het pakket werd uit-

gewerkt door de Nederlandse Stichting Leerplanontwikkeling.

Door de kaarten te sorteren kunnen de teamleden tot een overeenstemming komen over rolbevestigende tendensen in hun onderwijs.

De handleiding geeft suggesties voor de opzet van **roldoorbrekende activiteiten**. De achtergrondinformatie handelt over het «verborgen» leerplan (onbewuste overdracht van waarden en normen), de invloed van de schoolorganisatie, de houding van de leerkracht enz. □

Infodok, Brabançonnestraat 95 A, 3000 Leuven. Tel. 016-22 87 44. Het pakket kost 1000 fr.

VIA NEDERLAND IN DE KLAS

De Nederlandse Onderwijs Televisie (N.O.T.) biedt dagelijks op Nederland 3 ook voor Vlaanderen erg bruikbare programma's. Wij trekken het scherm voor u open. De volledige (gratis) gids en alle begeleidend materiaal kunt u bestellen bij INFODOK, Brabançonnestraat 95 A, 3000 Leuven (016-22 87 44).

LEUKE JOURNAALS

□ Elke vrijdagmorgen om 11 u. kijken een kwart miljoen Nederlandse schoolkinderen naar een live-uitzending van het **Schooltv-journaal**. Daardoor krijgen ze op een pittige manier inzicht in de achtergronden van het nieuws. Het programma duurt een half uur en is bedoeld voor kinderen van **tien tot veertien jaar**. Bij elke uitzending kunt u voor ongeveer 7 frank ook een leerlingenblad krijgen: 4 pagina's informatie, interviews, strips, puzzels, tips, extra stof voor een gesprek enz.
 □ Voor **de jongsten** is er elke maandagmorgen om 10 u. het schitterende «Huisje Boompje Beestje» over spinnen, apen, regen, ziek zijn enz. Elke uitzending duurt 20 minuten en wordt afgesloten met een kort milieujournaal. Ook de kijk- en doeboekjes zien er aantrekkelijk uit.

□ Naar **«Nieuws uit de natuur»**

kijken in Nederland elke week 200.000 kinderen uit de basisschool. De helft is ook geabonneerd op de lees- en werkbladen (acht pagina's aanvullende informatie en verwerkingsopdrachten). In elk programma ziet u een actueel nieuwsonderwerp uit de wereld van natuur en milieu, een uitgewerkt thema en een leuk intermezzo. Goed voor 20 minuten boeiende televisie. Elke vrijdagmorgen om 10 u.

WARRELTAAL VOOR KLEUTERS

Warreltaal heet de nieuwe twaalfdelige taalreeks voor kleuters met poëzie, poppenspel, taalvaardigheid, woordenschat, taalraadsels enz. Twee figuren verdwalen in het Warrel-huis en komen steeds voor nieuwe (taal)verrassingen te staan. Ook het Warrelboek zit vol taal-ideeën voor kleuterleiders. Vanaf dinsdag 30 oktober om de veertien dagen van 10 u. tot 10 u.20.

SEXUEEL MISBRUIK VAN KINDEREN

Sexueel misbruik van kinderen komt vaker voor dan we denken. Statistisch bekeken zitten in elke klas minstens twee slachtoffers. In drie programma's wil de Nederlandse Onderwijs Televisie het probleem aankaarten met kinderen in de **basisschool**. «Praten kan helpen» loopt op drie woensdagen vanaf 31 oktober om 10 u. Elk deel duurt 20 minuten en is anders van aanpak. Het eerste deel is voor de jongste kijkers, het derde voor het vijfde en zesde leerjaar. Er zijn handleidingen,

brochures, posters, kranten en zelfs brieven voor de ouders beschikbaar.

ALCOHOL EN JONGEREN

In twee uitzendingen voor **12-tot 16-jarigen** leren jongeren inzien dat «drank meer kapot maakt dan je lief is». Elk programma ziet eruit als een fris actualiteitenmagazine en duurt een half uur. De leerlingenkrant telt 16 pagina's en kost ongeveer 20 frank. De twee delen samen ziet u op woensdag 14 november om 11u.

ENGELS NIEUWS

Zoom is een internationale coproductie voor het **secundair onderwijs**: een Engelstalige nieuwsrubriek bedoeld om de luistervaardigheid te oefenen. Elk programma duurt een half uur en behandelt zowel actuele onderwerpen als Engelse tradities. Er zitten ook interviews in met Britse voetballers, popsterren en acteurs. Vast intermezzo is «Song with words»: een popsong met Engelse ondertitels en opdrachten.

Vrijdag 2 november, 23 november, 14 december enz. telkens om 11u.30.

SCHRIJVERS OPT.V.

In vier programma's staan veelgelezen literaire werken centraal. Max Havelaar (5 en 7 november), De Stille Kracht (12 en 14 november), Oeroeg (19 en 21 november) en Bezonden Rood (26 en 28 november).

Met interviews en gedramatiseerde fragmenten wordt de inhoud en de thematiek van het boek behandeld. Elke uitzending start om 10 u.30 en duurt 25 minuten. □

BRIEVEN NAAR HET OOSTEN

Op enkele maanden tijd kreeg de V.N.C.O. 20.000 brieven uit het oostblok met de vraag naar correspondentie-adressen in Vlaanderen en Nederland. Personen, families en scholen zoeken massaal contact met het westen. De voertaal kan Duits, Frans of Engels zijn. V.N.C.O. staat voor de Vlaamse en Nederlandse Communicatie Organisatie die al jarenlang contactadressen uitwisselt met Frankrijk, West-Duitsland en Italië. Voorlopig overtreft vooral de vraag uit Oost-Duitsland ruimschoots het aanbod uit Vlaanderen. Wie interesse heeft moet enkel een kort briefje schrijven met naam, leeftijd, adres en de gewenste taal. Er hoeft geen extra postzegel bij.
Geert De Maerschalck en zijn team

versturen elke maand een groot pak brieven of brengen de adressen zelf naar Oost-Duitsland. □
V.N.C.O., Antwerpse straat 454, 2850 Boom. Tel. 03-888 44 07.

B.R.T.-SCHOOLTELEVISIE

Elke zaterdag van 10 u. tot 12 u.45. (Op 10 en 24 november krijgt u vanaf 12 u.15 interviews over thema's uit KLASSE).

- 3 november**
BASISONDERWIJS
10 u. : Het circus (3 + 4) aflevering [1]
10 u.30 : Afstand en richting (5 + 6) [3]
SECUNDAIR ONDERWIJS
11 u. : Trekverschijnselen : naar het zuiden [1]
11 u.25 : Communicatietechnologie [2]
11 u.50 : Het Kepler-probleem opgelost [22]
10 november
BASISONDERWIJS
10 u. : Speel je mee met 1, 2, 3 ? (1 + 2) [2]
10 u.25 : Het circus (3 + 4) [2]
SECUNDAIR ONDERWIJS
11 u. : Trekverschijnselen : de weg terug [2]
11 u.25 : De elektrische kringloop [3]

TENTOONSTELLINGEN

- *19de-eeuwse Belgische beeldhouwkunst* : tot 15 december. Voor de eerste maal krijgt de kunstminnaar de kans om een totaalbeeld van onze beeldhouwkunst in de vorige eeuw te proeven. Met prachtige catalogus. Generale Bank, Ravensteinstraat 29, 1000 Brussel, tel. 02-516 21 34.
- *Kant uit het Koningshuis* : tot 4 november. Een nooit geziene collectie kantwerk door het Belgisch volk aan het Koningshuis geschonken. Met didactisch materiaal en videomontage over de Belgische kantscholen. B.B.L., Koningsplein 6, 1000 Brussel, tel. 02-517 22 92.
- *Triomf van eenvoud. 400 jaar Zweeds zilver voor het hof en de burger* : tot 15 november. Een honderdtal zilveren voorwerpen van 1550 tot 1987, samengesteld door het Nationaal Museum van Stockholm, waarbij eenvoud en zuiverheid van lijn en vorm de constante vormen. Bellevue Museum, Paleizenplein 7, 1000 Brussel, tel. 02-511 44 25.

- 11 u.50** : Energie en excentriciteit [23]
- 17 november**
BASISONDERWIJS
10 u. : Speel je mee met Sint en Piet (1 + 2) [3]
10 u.22 : Vormen en hoogte (5 + 6) [4]
SECUNDAIR ONDERWIJS
11 u. : Ademhaling bij mens en dier [3]
11 u.25 : Informatietechnologie [4]
11 u.50 : Navigeren in de ruimte [24]

- 24 november**
BASISONDERWIJS
10 u. : Wat staat er op mijn huid ? (3 + 4) [1]
10 u.27 : TV-Tam-Tam (5 + 6)
SECUNDAIR ONDERWIJS
11 u. : Voortplanting, groei en ontwikkeling [4]
11 u.25 : Energie [5]
11 u.50 : Losse eind en zwarte gaten [25] □

Schoolagenda

Beatrice Knops (31) is lerares aan het Sint-Annacollege in Antwerpen, coördineert de Vereniging Vlaamse Leerkrachten (V.V.L.) en gidst bezoekers door Mechelen. Dit is haar week.

M

Maandagochtend, half negen. Mijn collega's van het Eerste (les)Uur stappen over enkele ogenblikken de klas in.

Ik niet, voor mij is het vandaag V.V.L.-dag: ik moet dringend nog een paar mensen opbellen om regelingen te treffen voor een persconferentie. Ze zijn er niet. Straks opnieuw bellen.

De voorzitter van de vereniging brengt zijn dagelijks bezoekje en informeert naar het aantal inschrijvingen voor één van onze activiteiten. Hij lijkt tevreden. Ik krijg een bezorgde moeder aan de lijn. Haar dochtertje haalt geen behoorlijke resultaten op school en of V.V.L. soms geen wondermiddel kent... Ik beloof haar een brochure van onze studiemethodebegeleiding toe te sturen.

P

Eerste dag van mijn schoolweek. De mythe is het thema van de les Nederlands. De leerlingen zijn aan het werk getogen en fantaseren

zelf een moderne mythe. Ik lees nieuwsgierig over de schouders mee. Een groepje van vier verklaart «Hoe het gat in de ozonlaag kwam». Het ligt blijkbaar aan de weergoden...

Vlug een kopje koffie tijdens de pauze. Een collega heeft problemen met dezelfde leerling als ik, we luchten ons hart bij elkaar.

Zo'n kort gesprekje helpt vaak al een beetje.

De schoolbel meldt het begin van een heerlijk uurtje Duits in het zesde jaar. De gevorderde leerlingen debatteren enthousiast over «Freiheit und Selbständigkeit». Volwassen worden is niet makkelijk.

W

Dit belooft een lange dag te worden. Eerst naar school en na de middag volgt een mini-redactievergadering met de hoofdredacteur van het ledenblad van de vereniging. Het wordt beslist een interessant nummer deze maand.

Een half uurtje rust en dan wacht de volgende vergadering: het hoofdbestuur. Nieuwe initiatieven worden overwogen, de voorbije projecten geëvalueerd. De coördinatie van alle V.V.L.-activiteiten ligt in mijn handen, voor de uitvoering ervan kan ik gelukkig rekenen op een ervaren secretariaat en op een uitbundig team van bestuursleden (ook allemaal leraars en zeker nog niet uitgeblust!).

D

Dit is een vrij rustige dag in mijn werkweek. Ik ben de hele dag op school en heb enkele vensteruren om eindelijk eens aan die hoge stapel verbeterwerk te beginnen. Op een rustig plekje trek ik me terug, voorzien

van een kop koffie, een rode stift en het gevreesde puntenboekje.

V

Op mijn bureau ligt een berg post van twee dagen te wachten. Die moet ik toch eerst even doorlezen. Vandaag móet ook een persbericht de deur uit.

Met de tekstverwerker duurt dat gelukkig niet zo lang. Ik wil immers nog wat tijd overhouden voor ik naar Wilrijk rijd voor een werksessie met de Sectie Duits van het Centrum voor Beroepsvervolmaking Leraren. Ons vak verdient echt wel meer aandacht in het onderwijs en daar wil de werkgroep iets aan doen in de vorm van seminaries voor leerkrachten.

Za

Het weekend is voorbehouden voor mijn grootste hobby: bezoekers rondleiden in Mechelen.

De Sint-Romboutstoren bekoort alle toeristen en ik ben een van zijn felste bewonderaars. Vandaag herken ik enkele bekende gezichten in de groep. Drie leerlingen wilden «mijn» stad ook wel eens leren kennen. «Tot dinsdag, mevrouw!» roepen ze bij het afscheid. Voor ik naar huis ga haal ik nog vlug een lekker ijsje. Daar dienen fooien toch voor...?

